

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

VYBRANÉ POSTAVY Z KNIHY PRINCEZNA A SKŘÍTCI
VE SVĚTLE JEŽÍŠOVY OSOBY A JEHO EVANGELIJNÍ ZVĚSTI

Autor práce: Daniela Kucová, DiS.
Vedoucí práce: Mgr. Veronika Řeháková, Ph.D.
Studijní program: Teologie (DS)

2024

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

„Vřele děkuji vedoucí práce Mgr. Veronice Řehákové, Ph.D. za pomoc s nasměrováním tématu a metodické vedení. Děkuji za optimismus, trpělivost a cenné připomínky.“

Obsah

Úvod	5
1 George MacDonald – Život a dílo.....	7
2 Pravda zahalená v příbězích	9
2.1 <i>MacDonaldův pohled.....</i>	9
2.2 <i>Další generace autorů .....</i>	10
2.3 <i>Zdroje a paralely.....</i>	12
3 Křesťanská reflexe příběhů	14
4 Kniha Princezna a Skřítki	16
4.1 <i>Okolnosti vydání a shrnutí děje .....</i>	16
4.2 <i>Metoda analýzy a interpretace textu pohádky .....</i>	17
5 Princezna Irene	18
5.1 <i>Původ – Narození.....</i>	18
5.2 <i>Dary k narození.....</i>	19
5.3 <i>Je Irene „pravá Princezna“?.....</i>	20
5.4 <i>Dodržování slibů .....</i>	21
5.5 <i>Pravdomluvnost.....</i>	22
5.6 <i>Statečnost .....</i>	23
5.7 <i>Láska a pokora.....</i>	24
5.8 <i>Být dítětem .....</i>	25
5.9 <i>Schopnost přijmout oporu zvenčí .....</i>	26
5.10 <i>Úžas a zvědavost .....</i>	28
6 Curdie	30
6.1 <i>Horník .....</i>	30
6.2 <i>Kdo se dokáže omluvit, může být princ .....</i>	31
6.3 <i>Chlapec činu.....</i>	31
6.4 <i>Laskavost a obětavost .....</i>	32
6.5 <i>Odvaha .....</i>	33
6.6 <i>Bezstarostnost .....</i>	34

7 Babička	36
7.1 Nadčasovost	36
7.2 Svrchovanost	37
7.3 Péče.....	38
7.4 Schopnost očišťovat.....	39
7.5 Symboly.....	40
7.5.1 Ohniště.....	40
7.5.2 Holubice	41
7.5.3 Měsíční lampa.....	41
8 Skřítkové.....	43
8.1 Pýcha	43
8.2 Škodolibost	44
8.3 Odolnost a vychytralost.....	45
8.4 Nenasytnost.....	46
8.5 Schopnost proměny	46
Závěr	48
BIBLIOGRAFIE	50

Úvod

V této bakalářské práci se věnuji skotskému spisovateli George MacDonaldovi (1824–1905) a jeho přístupu k příběhům, jakožto nositelům hlubších významů. Hlavní částí této práce je analýza vybraných postav z MacDonaldovy knihy *Princezna a skřítky* a jejich interpretace ve světle Ježíše a jeho evangelijní zvěsti.

K analýze a interpretaci pohádky jsem se rozhodla, protože příběhy jsou nedílnou součástí našeho dětství, dospívání i dospělosti a už od raného věku formují náš pohled na nás samotné a okolní svět. A to ať už jsou tyto příběhy záměrně didaktické, nebo nikoliv. George MacDonald, autor knihy *Princezna a skřítky*, s tímto působením příběhů vědomě pracuje. Je jedním z průkopníků moderní fantasy a bez jeho inspirace by zřejmě nevznikly příběhy jako je Alenka v říši divů, Narnie nebo Pán Prstenů. Jeho úvahy nad rolí příběhů, propojené s jeho pohledem na život jakožto křesťana, vyprovokovaly další teology a spisovatele, aby hlouběji reflektovali moc a důležitost vypravování. Přestože byl MacDonald za svého života velmi oblíbený a vlivný, po smrti se z povědomí veřejnosti téměř vytratil. Jedním z motivů pro tuto práci je touha připomenout tohoto autora a teologa a jeho vliv na další křesťanské autory. Zároveň se touto prací chci připojit k širšímu proudu, který znovu objevuje význam příběhů. Tento proud vidíme například v zájmu o narativní terapii nebo narativní teologii. Obnovení zájmu o příběh považuji za velmi důležité, zejména kvůli postmoderní ztrátě „meta-příběhu“. Doba mýtů dávno pominula a neexistuje už žádný velký příběh, který by dával smysl lidské společnosti. Chci tedy oslavit aspoň roli „malých příběhů“, které mohou jednotlivcům nastínit směr v soudobém hledání smyslu.

Zároveň toto téma otvírá v kontextu křesťanství, protože právě křesťanství samo na příbězích staví. A také proto, že si myslím, že v atmosféře české nedůvěřivosti vůči církvi, je umělecký jazyk jeden ze způsobů komunikace, kterému ještě lidé naslouchají a kterým se sami snaží uchopit svou spiritualitu. Přesto v evangelikálním prostředí, ze kterého pocházím, stále trvá vůči některým druhům umění nedůvěra, lhostejnost a někdy i averze. Domnívám se, že vyřazením kreativity z náboženského života se ochuzujeme o důležitou dimenzi spirituality.

Cílem této práce není primárně v tom, vysvětlit teoreticky důležitost příběhů. Jedná se spíše o praktický pokus klást si otázky ohledně Krista a evangelijní zvěsti z netradiční strany, a to právě skrze pohádku. Proto je jádrem této práce srovnání fiktivních postav z pohádky s učením a osobou Ježíše Krista. Hlavním cílem práce je novým způsobem nahlédnout Krista a jeho učení a prakticky tak vyzkoušet jeden ze způsobů, jakým se očima pohádky podívat na některé aspekty naší víry.

Při analýze textu pohádky jsem postupovala tak, že jsem nejprve vybrala hlavní postavy – Irene, Curdieho, babičku a skřítky – a poté jsem z knihy vybrala všechny pasáže, které se těchto postav týkají. Každou postavu jsem se na základě těchto pasáží pokusila co nejlépe

charakterizovat a popsat její nejvýznamnější charakterové rysy. Tyto rysy pak interpretuji skrze vybrané texty z evangelií, které se těchto charakteristik dotýkají. Analýzu a interpretaci pohádky jsem nakonec doplnila teoretickým zarámováním.

Práce začíná představením George MacDonalda a jeho díla. Poté popisují MacDonaldův teoretický přístup k pohádkám a jakým způsobem na něho navázali další spisovatelé, především C. S. Lewis a J. R. R. Tolkien. K této části patří i exkurz k mytickému vypravování a přístupu k vypravování v několika dalších kulturních kontextech, ve kterých se objevují některé paralely k MacDonaldu uvažování. V další kapitole uvádím pár příkladů autorů, kteří se věnovali a věnují křesťanské reflexi beletrie a kterými jsem se částečně inspirovala. Nakonec se blíže věnuji okolnostem vydání a ději samotné pohádky *Princezna a skřítky*, kterou analyzuji. V této kapitole i krátce přiblížím vlastní metodu analýzy a interpretace. Následuje samotná analýza, ve které postupně charakterizuji princeznu, Curdieho, babičku a skřítky. V každé kapitole první popisují daný charakteristický rys a následně interpretují, jak se tento rys projevuje v postavě Ježíše a jeho učení. Interpretuji na základě synoptických evangelií, Janova evangelia a biblických komentářů. V závěru shrnuji přínosy této práce a možná témata k rozvinutí.

Základními zdroji pro teoretickou část jsou esej *Fantastic Imagination* od George MacDonalda a kniha *Kouzlo vyprávění* od Pavla Hoška. Při analýze a interpretaci postav vycházím z pohádky *Princezna a skřítky*, z evangelií a z biblických komentářů (zejména z řady *Český ekumenický komentář*).

1 George MacDonald – Život a dílo

George MacDonald se narodil roku 1824 v Huntly. Vyrostl v zemědělském prostředí na rodinné farmě. Jeho rodiče, se kterými měl velmi dobrý vztah, byli kalvinisté v tehdy převážně presbyteriánském Skotsku.¹

Studoval na veřejné škole a následně na Univerzitě v Aberdeen, kde získal v roce 1840 stipendium. Školu ale musel kvůli nedostatku financí opustit. Je možné, že nedostatek financí si zapříčinil sám svou rozhazovačností. Pauza od školy ho ale zavedla blíže k poezii a beletrii a byl inspirován anglickými básníky a německým romantismem.

Roku 1843 se vrátil na Univerzitu a vstoupil do období náboženských pochybností, ve kterém začal psát poezii. Úspěšně dokončil titul z chemie a fyziky a následně soukromě vyučuje. Roku 1848 nastoupil na další studia, aby se mohl stát duchovním. Je pravděpodobné, že v té době už byl za svou první duchovní krizí.²

V této době potkal Louisu Powel, se kterou se zasnoubil, ale neměl dost peněz, aby si ji vzal.

Roku 1850 měl nastoupit na svou první farnost. To mu ale překazila tuberkulóza. Nastoupil tedy až další rok a vzal si Louisu. Svoje povolání kněze bral jako svoje primární poslání a psal pouze příležitostně. Když se ale musel pro své neortodoxní názory vzdát farnosti, začal si vydělávat psaním. Přivydělával si také učením, editováním, hraním divadla apod. Po čase vydal svoji první báseň *Within and Without* a získal několik příznivců, kteří ho finančně podporovali, než byl schopný se svým psaním uživit. V tuto dobu byla jeho patronkou Lady Byron (vdova po známém básníkovi).³

Jeho první mysticky symbolická próza *Snílci* byla přijata s posměchem. Pozitivní odezvu získal až u více realistického díla *David Elginbrod*. Postupně získal materiální zabezpečení a nové přátele. Roku 1872 dokonce odjel na přednáškové turné do USA a vzápětí získal každoroční finanční podporu od královny Viktorie. Mohl si dovolit i chatu v Itálii, kam jezdil, kvůli problémům s plícemi.

Během 80. let vydával každý rok knihu a jeho popularita a vliv stále rostli. Spolu se svými dětmi například přesvědčil Lewise Carrolla, aby vydal svou knihu *Alenka v říši divů*. V psaní byl aktivní až do roku 1890, kdy se zhoršily jeho zdravotní problémy. Za dalších deset let ztratil hlas při mrtvici a po dlouhé nemoci roku 1905 zemřel.⁴

---

¹ Srov. REIS, R. H. *George MacDonald*, s. 20.

² Tamtéž, s. 21–23.

³ Tamtéž, s. 23–24.

⁴ Srov. REIS, R. H. *George MacDonald*, s. 24–26.

Za svého života byl MacDonald jedním z nejoblíbenějších Viktoriánských autorů v Anglii a spojených státech. Napsal kolem padesáti děl, skládajících se z románů, básní, povídek, kázání a esejí. Přestože byl opěvován veřejností i dalšími autory, zájem o jeho dílo po jeho smrti postupně upadal. A to i přesto, že jeho dílo bylo velkou inspirací pro dalšího populárního autora C. S. Lewise. Lewis MacDonalda osobně nepotkal, ale jeho příběhy byly zásadní pro Lewisovo obrácení a vlastní autorskou dráhu. Lewis Macdonalda často cituje a nazývá ho svým „učitelem“. K obnovení zájmu veřejnosti o MacDonaldovo dílo dochází ale až v 70. letech 19. stol. Díky snaze nadšenců se Macdonaldovi příběhy začaly znovu vydávat a jsou opět oblíbené a čtené širší veřejností.⁵

Z jeho rozšířeného díla byly přeloženy do češtiny romány: *Princezna a Skřítci*, 2002; *Snílci*, 2012 (z originálu *Phantastes*) a *Lilith*, 2001, 2022.

---

⁵ Srov. PHILIPS, M. *George MacDonald* [online].

2 Pravda zahalená v příbězích

2.1 MacDonalduv pohled

Richard Reis o MacDonalduvi prohlásil, že poté, co byl zbaven funkce kněze, tak k šíření svých náboženských postojů začal používat příběhy.⁶ MacDonald neskrývá fakt, že se skrze příběhy snaží předat i hlubší poselství, ale nemá jít o prvoplánovou zprávu. Svůj přístup rozepisuje v eseji *Fantastic Imagination*.⁷

Píše, že představivost je jako švadlena, která šije nové roucho a obléká do ní staré pravdy. Spisovatel má při tvoření svého světa respektovat jeho vnitřní zákonitosti a souznět se zákonitostmi, které ustanovil stvořitel v našem světě. Některé zákonitosti z našeho světa je možné v příběhu změnit, ale co by autor nikdy neměl měnit a postavit na hlavu, je podle MacDonalda morální zákon. Dobrý příběh by nikdy neměl zaměňovat dobro se zlem.

Tím, že je příběh novým oblekem pro pravdu ale neznamena, že má být zástěrkou pro jedno konkrétní autorem zamýšlené poselství. MacDonald říká, že není na spisovateli, aby vkládal do příběhu význam. Příběh sám z principu nese význam a je na čtenáři, aby si ho sám vyložil. Jeho výklad může být dokonce lepší, než zamýšlel sám autor.

Pohádka tedy není alegorií. Může alegorii obsahovat, ale použité metafory musí být dostatečně volné, aby byly otevřené k interpretaci. Cílem není vkládat náměty k přemýšlení, ale probouzet to, co už je v čtenáři samotném.

MacDonalda přirovnává pohádku k sonetě:

„A fairytale, a sonata, a gathering storm, a limitless night, seizes you and sweeps you away: do you begin at once to wrestle with it and ask whence its power over you, whither it is carrying you? The law of each is in the mind of its composer; that law makes one man feel this way, another man feel that way.

To one the sonata is a world of odour and beauty, to another of soothing only and sweetness. To one, the cloudy rendezvous is a wild dance, with a terror at its heart; to another, a majestic march of heavenly hosts, with Truth in their centre pointing their course, but as yet restraining her voice. The greatest forces lie in the region of the uncomprehended.“⁸

MacDonald píše, že rozdíl mezi prací Boží a lidskou je ten, že zatímco dílo Boha nemůže znamenat víc, než zamýšlel, dílo člověka musí znamenat víc, než zamýšlel.

---

⁶ Srov. REIS, R. H. *George MacDonald*, s. 24.

⁷ Srov. MACDONALD, G. *Fantastic Imagination*.

⁸ Srov. MACDONALD, G. *Fantastic Imagination*.

2.2 Další generace autorů

To, jakým způsobem MacDonald používal vypravování a obrazotvornost pro sdílení evangelia a jak přehodnocoval roli představivosti v teologii, mělo vliv na další generace spisovatelů a myslitelů. Mezi nimi například C. S. Lewis, Dorothy Sayers, W. H. Auden a J.R.R. Tolkien.⁹ L'Engle, autorka populární knihy *A Wrinkle in Time*, nazývá MacDonalda dědečkem všech, kdo se snaží vyrovnat s pravdou prostřednictvím fantazie.¹⁰

Lewis ve své autobiografické knize *Zaskočen radostí* popisuje, jak narazil na knihu *Phantastes* (česky *Snílci*). Když ji četl, tak ho příběh o vílách zavedl do fantastického světa, který mu byl natolik důvěrně známý, že zprvu ani nevnímal změnu, která v něm při putování tímto světem proběhla. „Jako kdyby mne ve spánku přenesli přes hranici, nebo jako bych ve staré zemi zemřel a nemohl si vzpomenout, kterak jsem ožil v nové.“¹¹

Zpětně pojmenovává, že se v příběhu Andose setkal se svatostí. A světlo této svatosti jako by vystoupilo z knihy a novým způsobem osvětlilo okolní svět. Lewis říká, že v ten okamžik byla v určitém smyslu pokřtěná jeho představivost. A tento okamžik byl klíčovým mezníkem na jeho cestě ke křesťanské víře.¹² Zakouší tak přesně tu moc, kterou příběhům přisuzoval sám MacDonald.

Lewis si skotského spisovatele váží především jako křesťanského učence. Jeho knihy nepovažuje za vrchol literárního řemesla. Čím ale podle Lewise převyšuje všechny ostatní autory, je jeho schopnost psát fantasy – žánr který přebývá někde mezi alegorií a mýtem. Příběhy, které zasahují na hlubší úrovni, než je samotné lidské myšlení, touhy nebo jistoty, které otevírají nové i staré otázky a pudí k bdělosti.¹³

Lewis na MacDonaldivě přístupu k příběhům sám staví. Tento přístup rozebírá Hošek ve své knize *Kouzlo vyprávění*. Podle Lewise člověk obdržel rozum a imaginaci, aby ho společně vedli k pravdivému poznání skutečnosti. „Imaginace ve spolupráci se smyslovými orgány umožňuje člověku bezprostřední zakoušení skutečnosti včetně jejích skrytých rovin a symbolických odkazů, tedy včetně vnitřních souvislostí viditelného a neviditelného, materiálního a spirituálního. Zatímco rozum je ve své myšlenkové práci odkázán na abstrakce, tedy na obecné ideje abstrahované ode všech jednotlivostí a nahodilostí, imaginace umožňuje zakoušet kvality v jejich konkrétnosti.“¹⁴ Imaginace sama však není

---

⁹ Srov. DEARBORN, K. *Baptized Imagination: The Theology of George MacDonald*, s. 1, 7.

¹⁰ Srov. L'ENGLE, M. George MacDonald: Nourishment for a Private World. In Philip Yancey (ed.), *Reality and the vision*. s. 111–121.

¹¹ LEWIS, C. S. *Zaskočen radostí*, s. 149.

¹² Srov. tamtéž, s. 150–151.

¹³ Srov. LEWIS, *George MacDonald: An Anthology* (předmluva).

¹⁴ HOŠEK, P. *Kouzlo vyprávění*, s. 65.

schopná tyto zkušenosti rozlišovat a ptát se po jejich pravdivosti. V tom je právě nezastupitelná role rozumu.¹⁵

Toto propojení imaginace a rozumu lze rozpoznat v Lewisově specifickém pojetí mýtů, jakožto jedinečných příběhů, které konkrétním způsobem sdělují něco obecně platného. Tyto příběhy s „mytickou kvalitou“ nejsou pouze krásným kusem literatury sloužícím k obdivování. Jde o příběhy, které si podmaní čtenáře a ten projde proměnou. Je obohacený o nové obrazy a symboly, které ho nadále provázejí. Tuto mytickou kvalitu Lewis rozpoznává například v dílech *Jekyll a Hyde*, nebo v Kafkově *Zámku*. Zároveň přiznává, že pro každého čtenáře se může stát mytickým jiný příběh.¹⁶

Svůj přístup k pohádkám formuluje i Lewisův přítel J. R. R. Tolkien ve své eseji *O pohádkách*.¹⁷ Stejně jako MacDonald a Lewis vnímá hlubší pravdu, kterou příběhy mohou nést. Říká dokonce, že pohádky nejsou „nadpřirozené“ ve smyslu nedostatku přirozenosti, ale naopak jsou přirozenější než naše vlastní životy. Fantastické příběhy nám pomáhají vidět věci takové, jaké skutečně jsou. Jako by umyly okna, kterými se díváme na svět.

Tolkien zároveň prozkoumává další dimenzi tvorby pohádek, a to je způsob, jakým se autor podílí na aktu stvoření. MacDonald tento aspekt pouze naznačuje, když píše, že v psaní příběhů se člověk blíže přibližuje stvořiteli.¹⁸

Tolkien datuje původ pohádek dál, než je možné sledovat fyzickou historii lidstva a dává příběhy do souvislosti s vývojem jazyka, zvláště se vznikem přídavných jmen. Mysl, která pomyslela na lehké, těžké, nehybné a rychlé, také počala myšlenku magie, která dělá těžké věci lehkými a promění nehybný kámen v tekoucí pramen. V momentě, kdy byl člověk schopný ve své mysli abstrahovat zelenou z trávy, modrou z nebes a červenou z krve, tak nutně zatoužil tuto čarovnou schopnost uplatnit i ve světě kolem sebe. A v tuto chvíli vznikají fantazie, pohádky a člověk se stává „pod-stvořitelem“. Tolkien tedy jde dál a nepovažuje příběhy jen za symboly, které mají reprezentovat náš svět, ale bere je také jako pod-stvoření.

Píše, že fantazie je projevem nejčistšího a nejpotentnějšího umění. Dává nám svobodu se oprostít od toho, co vidíme na povrchu. Obrazy naší představivosti jsou v ní propojeny ve vnitřní konzistenci reality. V příběhu je pak čtenář jako ve snu, který upletl někdo jiný.

---

¹⁵ Srov. tamtéž, s. 60–66.

¹⁶ Srov. LEWIS, C. S. *An Experiment in Criticism*, s. 40–49.

¹⁷ TOLKIEN, J. R. R. On Fairy Stories. In SAYERS, D. (ed.) *Essays Presented to Charles Williams*, s. 38–89.

¹⁸ Srov. MACDONALD, G. *Fantastic Imagination*.

2.3 Zdroje a paralely

MacDonald nebyl zdaleka prvním ani jediným, který příběhy vnímal jako prostředky k probouzení a posilování něčeho skutečného v člověku. K jeho přemýšlení existuje mnoho možných zdrojů a paralel. V tomto oddíle uvedu některé z nich.

První příběhy vůbec, které známe, jsou mýty. Jsou to příběhy, které vypráví o původu světa a člověka a většinou sahají svým vyprávěním ještě před počátek času. Zároveň nastavují paradigma chování pro společnost v čase současném. Člověk se v nich setkává s posvátnem a je vytržen ze svého každodenního života. Tyto příběhy tak zásadně určují sebeobraz člověka, dávají smysl jeho existenci, vysvětlují odkud přišel a kam směřuje a jaké je jeho místo ve světě.¹⁹ Antičtí filozofové ale začali mít k mýtům výhrady. Snažili se popsat původ světa přímo, bez hávu magického příběhu. V momentě, kdy si připadali, že se jim podařilo zachytit pravdivé jádro, které mýtus pouze naznačoval, tak pro ně příběh ztratil svou moc a označili ho za překonaný. K tomuto racionalistickému pohledu se připojili i křesťanští apologeti, což se proti nim obrátilo v 19. stol., kdy se stejná logika jako na helénistické mýty aplikovala na křesťanské učení.

Mýtus ale není zapomenutý a vyrovnat se s ním pokusilo mnoho velkých filozofů jako např. Kant, Schelling, Hegel, nebo Heidegger. Každý k problematice přistupuje z jiného úhlu, ale shodují se v tom, že mýtus je projev jakési transcendentální fantastiky, je druhem ontologické obrazotvornosti. Navrhují, že mýtus možná vyslovuje něco, co by jinak řečeno být nemohlo. Možná tak vědecká pravda není celou pravdou. MacDonald, Lewis i Tolkien na mýty vědomě navazují. Snaží se vyprávění s mytickým charakterem sami psát a podpořit jejich návrat do společnosti.

Hošek ve své knize *Kouzlo vyprávění*²⁰ uvádí několik dalších zajímavých pohledů na příběh. Ve východoevropském chasidismu je například celý svět a jeho dějiny vnímán jako Boží vyprávění. Bůh sám se také zjevuje v příběhu. Člověk splývá s příběhem, který čte a společné čtení sjednocuje skupinu. Zároveň má příběh moc probouzet ze spánku (kterým je jeho běžný život) a proměňovat nitro člověka. Každý opravdový příběh obsahuje drama stvoření, odcizení a vykoupení a vyprávění příběhů tak přispívá k nápravě celého světa.²¹ V Sufismu (Islámská středověká mystika) je příběh vnímán jako brána do mezisvěta, ve kterém jsou předobrazy našeho světa. Čtenář v tomto mezisvětě putuje a je jím proměňován.²²

V dnešní době se používá proměňující síla příběhu především v terapiích. Zejména v psychologických školách navazujících na C. G. Junga a jeho pojmenování lidských

---

¹⁹ Srov. RICOEUR, P. *Mýtus a jeho filosofická interpretace*.

²⁰ HOŠEK, P. *Kouzlo vyprávění*.

²¹ Srov. tamtéž, s. 42–47.

²² Srov. tamtéž, s. 29–32.

archetypů. Setkání s těmito archetypy a vyrovnání se s nimi podporuje zrání jedince. Narativní vzorce používané v terapii slouží k proměně sebeobrazu klienta a pomáhají mu dát smysl lidské zkušenosti.²³ K znovuobjevení příběhu došlo také v rámci narativní teologie, která se navrácí od Osvícenské racionality a zobecňování k partikularitě biblického vyprávění.²⁴

---

²³ Srov. tamtéž, s. 24–32.

²⁴ Srov. tamtéž, s. 32–33.

3 Křesťanská reflexe příběhů

S vědomím toho, že příběhy mohou být nositelem hlubších pravd se logicky váže také interpretace příběhů. Snaha o výklad je naprostou samozřejmostí u žánrů jako jsou bajky, nebo podobenství. Když třeba Ježíš vypráví podobenství, tak všichni vědí, že krátkými příběhy se snaží sdělit hlubší poselství a pokouší se ho interpretovat. Někdy podobenství vykládá i přímo Ježíš.²⁵

Interpretoval lze ale jakýkoliv text, nehledě na jeho původní záměr. Křesťanskou reflexí světové beletrie se například zabýval teolog Romano Guardini. Inspirací mu byl Max Scheler, který řekl: „Musíte se věnovat tomu, co je obsaženo v pojmu světového názoru: pozorovat svět, věci, lidi a díla, a pak jako křesťan vědomý si své odpovědnosti na vědecké úrovni říci, co vidíte.“ ... „Prostudujte třeba díla Dostojevského a podívejte se na ně z křesťanského hlediska; tím se vám objasní nejen ono zkoumané dílo, ale také vaše vlastní východisko.“²⁶ Schelerovou radou se řídil a napsal díla o Dostojevském, o Dantem, nebo o Sokratovi. Podle Guardiniho bychom si měli osvojovat Kristův pohled na svět a kulturu jako jedinci a jako církve. Protože právě Kristus má plný odstup, svět překračuje, a tak je jeho světo-názor celistvý.²⁷

Vykládány a analyzovány byly mnohokrát i přímo MacDonaldovy texty, často právě pohádka *Princezna a skřítki*. Natalie L. Merglesky například sleduje dějovou linku ztracení a nalezení se Irene a Curdieho a přirovnává je k cestě hledání víry.²⁸ Podobně se snaží Lesley Willis popsat na princeznu proměně její „znovuzrození“.²⁹ Fiona McCulloch je zaujatá naivitou princezny a rozebírá její setkání se skřítky, jako setkání dítěte s temnotou.³⁰

V českém prostředí můžeme z posledních let jmenovat filosofa a teologa Karla Vránu, který v textu *Experiment Europa* teologicky interpretuje fiktivní postavy Oidipa, Don Quijota, Hamleta, Fausta a Don Juana.³¹ Příběhy se také významně zabývá již zmíněný teolog Pavel Hošek. Vydal několik monografií věnujících se duchovním zdrojům a

---

²⁵ Mt 13, 18–23 (používám Český ekumenický překlad Bible)

²⁶ Srov. GIBELLINI, R. *Teologické směry 20. století*, s. 227.

²⁷ Srov. tamtéž, s. 228, 231.

²⁸ Srov. MERGLESKY, N. L. *Getting Lost in The Princess and the Goblin*.

²⁹ Srov. WILLIS, L. *Born Again: The Metamorphosis of Irene in George MacDonald's "The Princess and the Goblin"*.

³⁰ Srov. MCCULLOCH, F. 'A strange race of beings': undermining innocence in *The Princess and the Goblin*.

³¹ VRÁNA, K. *Experiment Evropa*. In *Experiment křesťanství*.

duchovním rozměrem literárních děl autorů Jaroslav Foglar,³² Bohumil Hrabal,³³ J. R. R. Tolkien³⁴ a C. S. Lewis.³⁵

---

³² HOŠEK, P. (ed.) *Duchovní rozměr fenoménu Foglar.*

³³ HOŠEK, P. *Evangelium podle Bohumila Hrabala.*

³⁴ HOŠEK, P. *Sloužím Tajnému ohni: Duchovní zdroje literární tvorby J. R. R. Tolkiena.*

³⁵ HOŠEK, P. *Ve víru Velkého tance: Duchovní zkušenost přítomná v literárním díle C. S. Lewise.*

4 Kniha Princezna a Skřítkci

4.1 Okolnosti vydání a shrnutí děje

V předmluvě k MacDonaldově životopisu³⁶ Chesterton přiznává, že existuje kniha, která změnila celou jeho existenci. Pomohla mu vidět věci novým způsobem a způsobila revoluci v jeho nitru, která byla niternější než samotná náboženská konverze. Tato kniha je podle něj ta nejreálnější a nejpodobnější životu, ze všech knih, co sám četl. Jedná se o pohádku *Princezna a skřítkci*.

Tato pohádka³⁷ pojednává o malé princezně Irene a statečném chlapci jménem Curdie. Princezna se v podkroví nad schody setkává s tajemnou postavou babičky, která disponuje nadpřirozenou mocí a přivede Irene na cestu plnou objevování a dobrodružství.

Curdie mezitím v dolech odhalí tajné spiknutí nepřátelských skřítků a snaží se zabránit jejich plánu, který vymysleli proti lidem.³⁸

MacDonaldovi samotnému se pohádka velmi líbila a byl s ní spokojený, bál se ale o její literární úspěch. Časopis, kde měla být vydána odstoupil od dohody, protože měla příliš mnoho fantastických rysů.³⁹ Nakonec ale byla v letech 1870-71 vydávána jiným nakladatelstvím s ilustracemi Arthura Hughese.

Celý příběh byl v této edici zarámovaný do rozhovoru mezi editorem a malým čtenářem, který se ho ptá na otázky. Přestože MacDonald nechtěl, aby jeho příběhy byly pouhou lekcí, tak už jen z úryvku, kterým pohádku orámoval, můžeme vidět snahu o konkrétní poselství.⁴⁰

„Proč stále píšeš o princeznách?“

„Protože každá malá dívka je princeznou.“ ...

„A co znamená být princeznou?“

„Dcerou krále.“

„...Každá dívka je tedy princeznou a nebylo by potřeba o tom nic víc říct, nebýt nebezpečí, že zapomene na své postavení a začne se chovat, jako kdyby vyrostla z bláta. Už jsem viděl malé princezny, které se chovaly jako dcery zlodějů a žebráků, a proto potřebují slyšet, že jsou ve skutečnosti princeznami.“⁴¹

Podle Chestertona se pohádka a filozofie v knize *Princezna a skřítkci* liší od většiny jiných pohádek té doby především v tom, že nejvíce magickou a tajemnou postavu Irene potkává přímo ve svém domě a v jejím vlastním domě ji hrozí i to největší nebezpečí. Tento

---

³⁶ Srov. CHESTERTON, G. K. Introdution. In MACDONALD, Greville; *George MacDonald and his wife*.

³⁷ Srov. tamtéž, s. 9.

³⁸ Srov. MACDONALD, G. *The Princess and the Goblin*.

³⁹ Srov. MACDONALD, G. KING, S. PIERCE, J. B. *The Princess and the Goblin and Other Fairy Tales*, s. 21.

⁴⁰ Srov. MACDONALD, G. KING, S. PIERCE, J. B. *The Princess and the Goblin and Other Fairy Tales* s. 26, 32.

⁴¹ Tamtéž, s. 25–26 (volný překlad).

pohled dokáže proměnit obyčejná schodiště a dveře v magické předměty. Oproti jiným bájným vyprávěním a filozofiím ukazuje, že člověk nemusí putovat do dálných zemí, aby prošel změnou a mohl růst.⁴²

Roku 1883 bylo vydán druhý díl s názvem *The Princess and Curdie*.⁴³ Toto pokračování je o poznání temnější a sleduje život Curdieho, který se společně se zrudnou šelmou Linou vydává splnit úkol, jímž je pověřený od babičky. Nachází princeznu a krále v nesnázích a musí se společně postavit královým služebným, kteří se proti němu spikli. To se jim sice podaří a Curdie s princeznou se v závěru vezmou, ale nemají děti a po jejich smrti se království rozpadá.

Do češtiny byla pohádka *The Princess and the Goblin* přeložena roku 2002 Kateřinou Hilskou. Vydání je doplněno okouzlujícími ilustracemi Renaty Fučíkové.⁴⁴

4.2 Metoda analýzy a interpretace textu pohádky

Když jsem se poprvé setkala s textem pohádky *Princezna a skřítki*, zaujala mě bohatá křesťanská symbolika. Jelikož jsem věděla, že její autor byl teologem, tak jsem původně chtěla zkusit na základě této pohádky rekonstruovat některé jeho teologické pohledy. Od toho jsem ale upustila a rozhodla jsem se zaměřit konkrétně na některé postavy a zůstat tak na více partikulární úrovni. Nejprve jsem si při četbě knihy udělala přehled o příběhu a vytipovala nejdůležitější postavy – Irene, Curdie, babička a kolektivní postava skřítků. Z knihy jsem udělala výtah všech pasáží, které o těchto postavách pojednávají. Vybírala jsem pasáže, které se týkají charakteru a chování postav. Posléze jsem přidala i kategorii symbolů (metafor a zvláštních předmětů nebo označení dané postavy). Při tomto výtahu z hlavního textu jsem také vybrala některé klíčové okamžiky k vedlejším postavám, které s hlavními interagují a mají s nimi významný vztah. Tyto postavy jsou král, rodiče Curdieho, Lottie a postava vypravěče. V pasážích týkajících se hlavních postav jsem se snažila najít opakující se charakteristiky, vzorce chování a vývoj postavy – jak se její charakter proměňuje a co jsou klíčové události v jejím příběhu. Jednotlivé rysy postav pak uvádím v této práci a interpretuji je skrze srovnání s postavou Ježíše a jeho učením na základě evangelií a biblických komentářů. Občas přidávám i postřehy z dalších částí Bible, pokud se textu týkají.

---

⁴² Srov. CHESTERTON, G. K. Introduciton. In MACDONALD, G. *George MacDonald and his wife*, s. 11.

⁴³ MACDONALD, G. *The Princess and Curdie*.

⁴⁴ MACDONALD, G. *Princezna a skřítki*.

5 Princezna Irene

Irene je hlavní postavou analyzovaného textu. Podobně, jako je Ježíš hlavní postavou evangelií, i ona je hlavní postavou knihy.

Jednou z jejích hlavních charakteristik je to, že je skutečnou princeznou a nadto ještě děvčetem s dobrým srdcem.⁴⁵ Prochází několika zkouškami, čelí zlu a její postava se postupně vyvíjí a zraje, jak bude zřejmé z následného rozboru.

5.1 Původ – Narození

Hned na první stránce se dozvídáme o zvláštním původu princezny. Její otec je králem nad velkou zemí a jeho palác stojí na vrcholku hory. Princezna byla narozena v tomto nádherném paláci, ale brzy po narození je poslána do velkého domu, napůl hradu, napůl vesnického stavení, na úbočí hory, v půli cesty mezi jejím vrcholem a úpatím. Jako důvod princeznina přesunu byla uvedena slabost její matky.⁴⁶

Hned na začátku tedy vidíme určitou dvojakost v životě Irene. Její otec je popsán v síle a moci, a její matka ve slabosti. Žije napůl cesty mezi vrcholy hor, kde bydlí otec, a mezi jejich základy, kde bydlí skřítki. V domě, který je napůl hrad a napůl statek. Je princezna, ale je vychovávána lidmi z venkova.⁴⁷

Ještě o něco tajemnější narážka na její původ je ve zmínce, že její oči, připomínající noční oblohu, se často upíraly k nebi, jako kdyby věděly, že odtamtud přišly.⁴⁸

Zvláštní je i její příbuzenství s babičkou, která je ve skutečnosti její pra-pra-babička a v příběhu vystupuje jako záhadná a nadpřirozená bytost,⁴⁹ a podivné historicky kolující o lidech královské krve.⁵⁰

---

⁴⁵ s. 12, 188 (Odkaz jen s číslem strany vždy odkazuje k originálnímu textu pohádky *The Princess and the Goblin*)

⁴⁶ s. 1

⁴⁷ s. 1, 2

⁴⁸ s. 2 „Those eyes you would have thought must have known they came from there, so often were they turned up in that direction.“ (V českém překladu je tato věta vynechaná.)

⁴⁹ s. 14

⁵⁰ s. 185 „...according to old whispers, there is something more than common about the king's family; ... There were strange stories told concerning them—all good stories—but strange, very strange. What they were I cannot tell, for I only remember the faces of my grandmother and my mother as they talked together about them. There was wonder and awe—not fear—in their eyes, and they whispered, and never spoke aloud.“

Stejně jako původ Irene je plný tajemství, tak je to i s **původem Ježíše**. Měl lidskou matku Marii, ale počat byl z Ducha Svatého.⁵¹ Je o něm řečeno, že je synem Božím.⁵² O Irene zase, že její otec byl král nad velkou zemí a nejmoudřejší muž v království.⁵³

Ježíš má stejně jako Irene královský rodokmen a jeho předky také doprovází nadpřirozené příběhy.⁵⁴

Podle evangelistů byl člověk a Bůh,⁵⁵ což o Irene tvrzené nikde není. Irenina podstata není v příběhu explicitně rozebrána. Její život je popsán jako stav napůl mezi nebem a zemí, zatímco Ježíš je zcela Bůh a zcela člověk.

5.2 Dary k narození

Ke svému narození dostala princezna jméno Irene, které je odvozeno z řeckého slova „pokoj“⁵⁶. Jméno sdílí se svojí babičkou, která výslovně řekla, že jí ho předala.⁵⁷

Se svým narozením Irene také obdržela dar vidět věci, které druzí nevidí. Například je pro ni snazší vidět babičku, kterou většina ostatních postav nevidí a musí k ní hledat složitější cestu.⁵⁸

V průběhu příběhu Irene dostává od své babičky prsten s ohnivým opálem. K prstenu je přivázána tenká nit, která ji vždy, když je v nebezpečí dovede k babičce.⁵⁹

Její chůva ale později tvrdí, že prsten má po své matce,⁶⁰ což potvrzuje i král. Říká, že matka prsten už nechce, „protože odešla tam, kde se všechny prstýnky kují.“⁶¹

Dá se tedy říct, že prsten je také rodinným dědictvím, i když ho dostává až později. A také, že má tajemný původ, jelikož o matce je v knize naznačeno, že je už po smrti.⁶²

Princezna měla přívětivou a hezkou tvář, zlaté vlasy ji „darovala“ její matka.⁶³ V knize je krása spojována s dobrem. Princezna například nevěří, že by skřítčí královna a král mohli

---

⁵¹ L 1, 34–35; Mt 1, 18

⁵² Mk 1, 1

⁵³ s. 234

⁵⁴ Mt 1, 1–17

⁵⁵ J 1,1; Jan 1, 14

⁵⁶ Webster's New World college dictionary, heslo: Irene.

⁵⁷ s. 13

⁵⁸ s. 174–176

⁵⁹ s. 117–119

⁶⁰ s. 125

⁶¹ s. 127 (český překlad s. 99)

⁶² s. 1, s. 127

⁶³ s. 2, 77

být královského rodu, protože jsou oškliví. Naopak babička je velmi krásná. Vzhled je ve světě Irene něco, co se proměňuje podle toho, jak se bytost chová a jak žije a je tedy jistým měřítkem charakteru.⁶⁴

Ježíš dostal jméno, které má vyjadřovat Boží spasitelský záměr s člověkem. Jméno dostal od své matky, které to nařídil anděl.⁶⁵

Stejně jako Irene měl nadpřirozený vzhled. Například už jako dítě udivuje svou rozumností⁶⁶ a jako dospělý říká, že nikdo nezná Otce jako Syn.⁶⁷ Zároveň Irenina schopnost vidět, co je druhým zatajené, ladí s Ježíšovým učením o tom, že Bůh zahalil některé věci moudrým a zjevil je maličkým.⁶⁸

Hmotné dary dostal Ježíš od tří králů.⁶⁹ Jsou také královského původu a také se k němu dostali tajemnou cestou, ale v evangeliích dále už nehrají roli. Ježíš se nerodí v paláci, ale v jeslích⁷⁰ a o jeho osobním vlastnictví se příliš nemluví. Říká o sobě, že nemá kam hlavu složit,⁷¹ o bohatství mluví jako o překážce pro vstup do Božího království.⁷²

Samotný Ježíšův vzhled není v evangeliích popsán. Můžeme akorát hádat, že pokud svědci jeho života zapisovali pečlivě jeho skutky a slova a nikdy jeho vzhled, tak to buď nebylo pro jeho život důležité, nebo není pro nás důležité si Krista zpodobňovat do konkrétní podoby.

Vidíme tedy, že i Ježíš byl královsky obdarován, přestože nejde především o hmotné dary. Ježíš dokonce říká, že všechno co má Otec (Bůh) je jeho a on to dává dál.⁷³ Je tedy obdarován v plnosti, ale nenechává si to pro sebe, nýbrž sám daruje.

5.3 Je Irene „pravá Princezna“?

Jeden z opakujících se témat v příběhu je otázka pravého princeznovství. Postavy zastávají různé názory na to, v čem toto princeznovství tkví. Zdá se, že jde o určitý soubor ctností.

---

⁶⁴ s. 167, 23, 4

⁶⁵ Mt 1,21

⁶⁶ L 2, 46–47

⁶⁷ Mt 11, 27

⁶⁸ Mt 11,25; L 10, 21

⁶⁹ Mt 2, 1–12

⁷⁰ L 2, 7

⁷¹ L 9, 58

⁷² L 18,24

⁷³ J 16, 14-15

Pravá princezna umí pozdravit a představit se. Opravdová princezna se nebojí, dodržuje své slovo, nelže a není hrubá.⁷⁴

Zároveň ale mezi lidmi panují mylné představy o tom, co by královská rodina měla a neměla dělat. V příběhu je vyslovuje především chůva Lottie, o které je přímo řečeno, že měla „velice pošetilé názory, pokud šlo o důstojnost princezny“.⁷⁵ Tyto představy se vztahují především k tomu, co je pro princeznu vhodné a nevhodné.⁷⁶

Irene se jako princezna narodila. V příběhu se ale dozvídáme, že otázka pravého princeznovství se nevztahuje jen na osoby z královské rodiny. Královské chování mohou mít i obyčejní lidé, jako třeba Curdie a jeho matka – právě toto chování je důkazem, že i Curdie může být princem.⁷⁷ Jádrem pravého princovství nebo princeznovství je tedy právě ctnostné chování, a to je důležitější než rodný původ.

Ještě před **Ježíšovým** narozením je zvěstováno jeho kralování.⁷⁸ Sám se nebrání označení král, ale zároveň vysvětluje, že jeho království není z tohoto světa. Má jinou povahu než království, tak jak ho chápali tehdejší lidé.⁷⁹ Celé jeho působení se soustředí na zvěstování Božího království.⁸⁰ Svoje vyučování zaměřuje na ctnostné chování, více než na přesné dodržování pravidel.⁸¹ Nestaví se proti Mojžíšovu Zákonu,⁸² ale některé nařízení vykládá podle svého.⁸³ Řídí se spíše principem a tím pobuřuje.

To, kdo náleží do Ježíšova královského rodu, tak jak je to popsáno v evangeliích, je v jádru v souladu s pojetím princeznovství v příběhu Irene. V evangeliích platí, že do Boží rodiny se člověk nerodí hned, ale Ježíšovým bratrem nebo sestrou se stává ten, kdo činí Boží vůli.⁸⁴

5.4 Dodržování slibů

Velkým tématem diskuze je dodržování slibů. Princezna slíbí, celkem nerozvážně a k pobouření chůvy, že políbí Curdieho, jako odměnu za vysvobození. Chůva nesouhlasí s

---

⁷⁴ s. 12, 85, 43, 21

⁷⁵ s. 199 (český překlad s. 153–154)

⁷⁶ s. 42

⁷⁷ s. 200

⁷⁸ L 1,32-33

⁷⁹ J 18,33-37

⁸⁰ Mk 1,14; Mt 4, 23

⁸¹ Mt 5

⁸² Mt 5, 17

⁸³ Mk 2, 23-28

⁸⁴ Mk 3, 35

dodržení tohoto slibu, protože považuje líbání hornických chlapců za nevhodné, čímž se dostává do křížku s princeznou, která si stojí za tím, že princezny nesmí porušit dané slovo.⁸⁵

Tento konflikt je hodnocen vypravěčem tak, že Lottie není „dostatečná dáma“, aby věděla, že políbení kluka z dolů není největší katastrofa, a i kdyby se to královi nelíbilo, tak by nikdy nenechal svou dceru porušit slib „for all the goblins in creation.“⁸⁶ A je to vypravěčem ještě později zdůrazněno slovy, že princezna nikdy nezapomíná svoje dluhy, dokud nejsou splacené.⁸⁷

Toto potvrzuje samotný král, když říká, že princezna opravdu musí činit, tak jak slíbila, vyjímaje toho, kdyby slíbená činnost byla vyloženě špatná. A pobízí ji sám k tomu, aby Curdieho políbila.⁸⁸

Ježíš ve svém kázání na hoře říká, že porušení přísahy je tak závažné, že by lidé neměli přísahat vůbec.⁸⁹ Také vypráví podobenství o otci, který nařizuje svým synům, aby šli pracovat a první syn nesouhlasí, ale jde, zatímco druhý souhlasí, ale nejde. Lépe hodnotí prvního syna.⁹⁰

5.5 Pravdomluvnost

Další hodnotou, se kterou se dostává princezna do konfliktu s Lottie, je otázka pravdomluvnosti. V tomto případě nejde o to, že by Lottie nepovažovala pravdu za důležitou, ale že obviňuje Irene z vymyšlení si lživých příběhů. Říká například: „vím, že princezny si rády vymýšlejí, ale ty jsi první, o které jsem kdy slyšela, že očekává, že jí bude uvěřeno“.⁹¹ Hádají se také o tom, jestli je lepší lhát, nebo radši nic neříct. Přičemž Irene si myslí, že zalhat je horší než mlčet.⁹²

Přestože je řečeno, že pravá princezna nemůže lhát, tak se zdá, že nejde jen o otázku princeznovství. Curdie například tvrdí, že princezny přeci také někdy zalžou, tak jako ostatní lidé. Jeho matka s tím souhlasí, ale namítá, že ne princezny jako Irene, protože Irene má kvalitu „dobré dívky“, a to je nad princeznovství. Taková dívka nelže.⁹³

---

⁸⁵ s. 40–43

⁸⁶ s. 43

⁸⁷ s. 75

⁸⁸ s. 231

⁸⁹ Mt 5, 33–34

⁹⁰ Mt 21, 28–32

⁹¹ s. 20–21 (vlastní překlad)

⁹² s. 195

⁹³ s. 21, 188–187

Princeznovský původ tedy ještě není zárukou kvality charakteru, a je potřeba předpoklady pro ctnostný charakter rozvíjet. Irene si musí své „pravé princeznovství“ obhajovat, jelikož zažívá mnoho podivuhodných věcí, vymykajících se běžnému rozumu, a tak je ze lži obviňovaná často.⁹⁴

Ze začátku ji to rozčiluje a buď pochybuje o tom, co zažila,⁹⁵ nebo se snaží druhé přesvědčit, že má pravdu.⁹⁶ Později přijímá to, že druzí ji nevěří, protože „si nemohou pomoci“ a protože nezažili to, co ona. Učí se, že musí být trpělivá a respektovat, že každý má svoji cestu k poznání. Že je důležité první se snažit pochopit druhé, než bude vyžadovat, aby měli pochopení druzí pro ni.⁹⁷

Ježíš nemluví přímo o lhaní, ale nabádá, aby se lidé vyvarovali „křivého svědectví“.⁹⁸ Na druhou stranu zejména v Janovi mluví často o pravdě. Říká, že pravda člověka osvobodí⁹⁹ a sám o sobě říká, že je pravdou.¹⁰⁰ O pravdě mluví spíše v souvislosti s konáním než mluvením.¹⁰¹ Lze tedy předpokládat, že přestože si pravdy také velmi cení, tak má na mysli něco více, než jen o pouhé slovní ne-lhaní.

5.6 Statečnost

Jedním ze znaků princeznovství je Irenina statečnost. Na rozdíl od některých malých holek se nebojí v noci. A i když se bojí, někdy i bezmocně pláče, tak „jak se dá očekávat od princezny“ strach překonává.¹⁰²

Její statečnost je patrná už na začátku příběhu, ale postupně roste a rozvíjí se ve spojitosti s narůstající důvěrou k babičce. K její odvaze přispívá její zvědavost, která je mnohdy silnější než prožívaná obava.¹⁰³

Také je dobré si všimnout, že některé její chování, které by se mohlo zdát statečné nevyvěrá z povahy ani ctnosti, ale z nevědomosti.¹⁰⁴

---

⁹⁴ s. 19, s. 176, s. 195

⁹⁵ s. 20, 22, 28

⁹⁶ s.171, s. 175

⁹⁷ s. 22, s. 176–177

⁹⁸ Mt 5, 33; Mt 15, 19

⁹⁹ J 8, 33

¹⁰⁰ J 14, 6

¹⁰¹ J 3, 21

¹⁰² s. 85, 8-9

¹⁰³ s.11, 85

¹⁰⁴ s. 31

Obrovským projevem **Ježíšovy** odvahy je zápas v Getsemane. Přestože se bál k smrti,¹⁰⁵ tak se podřídil Otcově vůli a vydal se k zabití.¹⁰⁶

U něj se nedá říct, že něco dělal z nevědomosti, protože už dopředu věděl, že bude trpět.¹⁰⁷ Prostředek, který mu strach pomohl překonat, byla vyhlídka radosti a naděje.¹⁰⁸

5.7 Láska a pokora

Za nejryzejší projev pravého princeznovství je označena láska a pokora:

„...pravá princezna je ta, která miluje všechny své bratry a sestry a prokazuje jim dobrodiní tím, že se nepovyšuje.“¹⁰⁹

To, že Irene těmito vlastnostmi oplývá je nejen přímo řečeno, ale ukázáno ve způsobu, kterým zachází s druhými. Přestože si uvědomuje svůj královský původ, tak neopovrhne klukem z dolů ani jeho domkem a přáteli se s dětmi horníků. Když vypráví o svých dobrodružstvích otcí, tak se ve vyprávění soustředí spíše na Curdieho než na sebe. Záleží jí na Lottie a usmíruje se s ní, i když jí její chůva ukřivdí.¹¹⁰

Láska a pokora jsou jedním z ústředních rysů **Ježíše**. Nejvyšším vyjádřením lásky a pokory je evangelijní zpráva o jeho ukřižování. To, co je vyprávěno v evangeliích, dobře shrnuje verš z Listu Filipským.

„Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži.“¹¹¹

Více o Ježíšově lásce viz Curdie (5.2.4 Laskavost a obětavost).

---

¹⁰⁵ Mt 26, 38

¹⁰⁶ L 22, 42

¹⁰⁷ L 9, 22

¹⁰⁸ Žd 12, 2 „pro radost, ležící před ním, nedbal na hanbu, podstoupil kříž a usedl po pravici Božího trůnu.“ (B21)

¹⁰⁹ s. 199 „truest princess is just the one who loves all her brothers and sisters best, and who is most able to do them good by being humble towards them.“ (český překlad s. 154)

¹¹⁰ s. 37, 226, 199, 230, 22

¹¹¹ Fil 2, 6–8

5.8 Být dítětem

Další charakteristikou Irene je její nízký věk. V příběhu se často poukazuje na to, že je to ještě malá holka,¹¹² mnoho věcí nechápe, její schopnosti jsou omezené a na něco si musí ještě počkat.¹¹³

Není jí dovoleno chodit samotné po hradu, ani ven a je jí zamlčováno nebezpečí, které jí hrozí.¹¹⁴

Zároveň je předznamenán její rychlý vývoj,¹¹⁵ což je později v příběhu potvrzeno pozorováním chůvy. „Musela si všimnout, že už to není pouhé dítě, ale že je dokonce moudřejší, než by její věk napovídal.“¹¹⁶

Irene si své mládí i nedostatek rozumu uvědomuje. Slibuje například, že už nebude bláhová, ale pak se zarazí a řekne, že i kdyby znovu byla, tak jí to bude mrzet.¹¹⁷ Ví, že není v jejích silách něco takového slibovat. Dokáže si říct o pomoc a zároveň se na svoji slabost nevymlouvá a udělá díl, který v jejích silách je.¹¹⁸ Když udělá chybu, dokáže ji uznat a prosit o odpuštění.¹¹⁹

Evangelia se nezmiňují příliš o **Ježíšových limitech**. Jeden známý příklad jeho limitu je, že neznal čas svého druhého příchodu.¹²⁰ Zažíval také běžné limity lidského těla – jedl, pil, spal a musel běžně cestovat.¹²¹ Věděl, že potřebuje odpočívat a trávil čas o samotě s Bohem.¹²²

Přestože evangelia jsou především o Ježíšově dospělém životě, tak děti dává za příklad: „Amen, pravím vám, kdo nepřijme Boží království jako dítě, jistě do něho nevejde.“¹²³

Stejně jako Irene nekoná vše sám, ale zve druhé, aby s ním spolupracovali. Vysílá své učedníky¹²⁴ a zadává jim různé úkoly.¹²⁵ Tato spolupráce má ovšem více charakter příkazu

---

¹¹² s. 1, 39, 77, 196

¹¹³ s. 86, 10, 14, 114

¹¹⁴ s. 19, s. 28

¹¹⁵ s. 1-2 „The princess was a sweet little creature, and at the time my story begins was about eight years old, I think, but she got older very fast.“

¹¹⁶ s. 199 (český překlad s. 154)

¹¹⁷ s. 90, 14, 121

¹¹⁸ s. 92, 37–38

¹¹⁹ s. 122 „I can't always do myself as I should like. And I don't always try. I'm very sorry anyhow.“

¹²⁰ Mk 13, 32

¹²¹ L 7,34; Mk 4,38

¹²² Mt 14, 23

¹²³ Mk 10, 15

¹²⁴ Mt 10, 5–6

¹²⁵ Mt 21,1–3; Mt 26, 17–18

a přizvání k dílu než žádosti o pomoc. Kde pomoc zřejmě potřebuje je v cestě na kříž, kdy jeho tělo nebylo dost silné a s křížem mu pomáhá muž jménem Šimon.¹²⁶ Také v Getsemane žádá učedníky, aby bděli s ním.¹²⁷

5.9 Schopnost přijmout oporu zvenčí

Irene si tedy uvědomuje svá omezení, které má jako dítě. Přesto jedná velmi sebevědomě. Lze vypožorovat, že zdroj jejího sebevědomí totiž netkví jen ve vědomí vlastních schopnostech, ale že ho čerpá ze vztahu s druhými.

Irene je popsána jako sladké stvoření, Lottie o ni vykřikuje, že je andílek nebo cherub. U služebných je velmi oblíbená a obletovaná způsobem, že riziko rozmazlení je velmi vysoké. Král o ní mluví jako o „své lásce“ a má přízeň i u babičky.¹²⁸

Ve svém otci, a později v babičce, je zaštitěná láskou, jejich schopnostmi a jejich postavením – a právě od nich čerpá svou identitu. Irene ví, že její královská autorita vychází z autority jejího otce. Například v kapitole s názvem „Irene se zachová jako princezna“ se dostává do konfliktu s Lottie a když je zahnaná do kouta, odevzdá se do rukou strážce, dokud se nevrátí její otec a nepostaví se v konfliktu za ni. Král slouží jako určitá záštita a měřítko hodnot. Princezna se ho ptá na věci, kterým nerozumí, a pevně důvěřuje jeho pohledu. Nebojí se ani na sebe vzít před ním vinu, protože ví, jaký mají vztah, a že jí otec nebude trestat.¹²⁹

Sebevědomí, které Irene čerpá, se projevuje kromě jiného určitou dětskou bezprostředností. Nemá předsudky a říká věci na rovinu, jak je vidí. Irene neohrnuje nos nad horníkem, neví proč by. Na rovinu mu řekne, že se jí nelíbí jeho písnička, kterou je zachránil, a že je jeho jméno legrační. Sama si nebere osobně poznámky, pokud nejsou vyloženě nepřátelské a přehlíží cynismus.¹³⁰

Její sebevědomí by se možná dalo shrnout slovy, kterými Irene sama popisuje svoje oblíbené květiny prvosenky. „They're not too shy, and they're not a bit forward“.¹³¹

Schopnost přijmout oporu a najít stabilitu ve vyšší autoritě, kterou je na začátku otec, uplatní ve vztahu s babičkou. Nalézání důvěry k babičce je jednou z nejvýraznějších linek v příběhu.

---

¹²⁶ Mk 15, 21

¹²⁷ Mk 14, 32-34

¹²⁸ s. 1, 22–24, 28, 83, 239, 90

¹²⁹ s. 196, 78, 80

¹³⁰ s. 41, 39, 26, 44

¹³¹ s. 129

Irene má dobrou schopnost rozeznávat autoritu. Hned od začátku je vůči babičce poslušná, ale naopak dokáže vzdorovat Lottie a jejím zavádějícím nápadům ohledně správného princeznovského chování.¹³²

V příběhu je zároveň jasně znázorněno, že hluboká důvěra přichází až s časem. Babička například neočekává, že ji Lottie bude věřit, když pro ni nic neudělala.¹³³

Rostoucí princeznu důvěru vidíme především ve způsobu, jakým dívka překonává strach. Babička Irene nabádá, aby k ní jednu noc přišla, Irene je ale vyděšená deformovanou kočkou, na babičku zapomene a uteče do hor. Teprve když ji babička pošle světlo, tak se vydává k ní.¹³⁴

Poté Irene dostává lanko, které má následovat, když má strach. Toto lanko ji dovede k babičce.¹³⁵ Podruhé už v okamžiku strachu ihned chytne lanko a následuje jeho vedení, přestože vede pryč od babiččiny věže. Během cesty několikrát zaváhá a je přepadena pochybnostmi, ale lanko lze následovat jen směrem vpřed, a tak vytrvá, a nakonec nalézá cestu a její důvěra je obnovena a posílena.¹³⁶

Princezna je ujistěna, že má cenu jít dál, i když se zdá, že ji babička opustila. Je si jistá, že babička se o ně postará.¹³⁷ Ke konci příběhu je její sebevědomí ohledně babičky tak vysoké, že je přesvědčená, že babičce nemůže nic ublížit.¹³⁸

Zajímavé je také srovnání s provázkem, který použil pro průchod dolů Curdie. Jeho konec zachycený o krumpáč odnesla zvířata a on zůstal v dolech uvězněný. Když ale chlapec narazí na Ireninu nit a následuje ji, tak ho dovede k cíli.¹³⁹

Z těchto různých příkladů vysvítá, že Irene nespolehá sama na sebe, ale má schopnost spolehnout se na vyšší autoritu a z toho čerpat svoje sebevědomí.

Předtím než **Ježíš** začal veřejně působit se nechal pokřtít a z nebe se ozval hlas: „Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.“¹⁴⁰ I on tedy svoje postavení odvozuje od vyšší autority, a to přímo od nebeského Otce.

---

¹³² s. 12, 195

¹³³ s. 87

¹³⁴ s. 91, 106, 108

¹³⁵ s. 119

¹³⁶ s. 151–160, s. 160 „I must follow my thread,” returned Irene, “whatever I do.”

¹³⁷ s. 165

¹³⁸ s. 237 „you see my grandmother knows all about it, and isn't frightened. I believe she could walk through that water and it wouldn't wet her a bit.”

¹³⁹ s. 131, 218–219

¹⁴⁰ L 3, 21–23

Petr Mareček¹⁴¹ tento text vykládá jako představení Ježíše lidem. Ježíš si už předtím uvědomuje svůj výjimečný vztah k Otci a je přímo zrozen z Ducha svatého, ale teď je tato skutečnost viditelně prezentována druhým. Ježíš je tak veřejně potvrzen a zaštitěn, předtím než vstupuje do služby.

Po svém křtu se Ježíš odebrá na poušť, kde je jeho identita zpochybněna ďáblem. Ten napadá Ježíšovo Synovství a chce, aby ho dokázal. Nabízí mu také moc nad světem, když se mu Ježíš pokloní. Ježíš se ale nenechá vyprovokovat a ukazuje svou oddanost a důvěru vůči Otci.¹⁴²

Zpochybnění toho, že je Božím Synem zní také od kříže, kde se Ježíšovi vysmívají za jeho důvěru v Boha a naznačují, že Bůh o něj asi nestojí, když ho nezachránil.¹⁴³

Sám Ježíš ve chvíli temnoty volá: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“¹⁴⁴ Těmito slovy začíná Žalm 22, na který odkazují i předchozí urážky Ježíše. Tento žalm je modlitbou člověka vedeného na popravu, který se ptá Boha, proč ho v tom nechal i On. Můžeme si domýšlet, že se tímto provoláním Ježíš připojuje k lidskému údělu a paradoxně je tak Bůh s námi i v naší opuštěnosti.¹⁴⁵

Žalm 22 ovšem končí nadějí¹⁴⁶ a i Ježíš se od Boha neodvrací, a to ani na kříži. Ďábel mu na poušti nabízel moc a Ježíš odmítl, podřídil se Bohu a paradoxně právě tím získal všechnu moc na nebi a na zemi. Vstane z hrobu a rozšiřuje své poslání dál. Vyzývá k následování a získávání dalších učedníků. A slibuje, že bude se svými učedníky až do skonání světa. Ježíš své postavení odvozuje ze vztahu s Otcem a jeho učedníci odvozuji své postavení ze vztahu s Ježíšem.¹⁴⁷

5.10 Úžas a zvědavost

Dalším výrazným Ireniným rysem je její úžas nad přírodou a touha po dobrodružství. Žasne nad dobrými věcmi, touží s nimi být v kontaktu, baví ji je objevovat a prožívat. Je velmi zvědavá a dychtivá.¹⁴⁸

---

¹⁴¹ srov. MAREČEK, P. *Evangelium podle Lukáše*, s. 128-130.

¹⁴² L 4, 1–13

¹⁴³ Mt 27, 40–43

¹⁴⁴ Mt 27, 46

¹⁴⁵ srov. MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*, s. 479-481.

¹⁴⁶ Ž 22, 21–30

¹⁴⁷ srov. MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*, s. 495-496.

¹⁴⁸ s. 8, s. 11

Její oblíbená zábava je navštěvování květin a povídání si s nimi. A k tomu má potěšení i ze zvířat a z dětí.¹⁴⁹ Je v úžasu z babičky. Kdykoliv má možnost, tak jde ven, místo aby trávil čas v herně, tak se vydává na různá průzkumná dobrodružství.¹⁵⁰

Pokud od celého příběhu poodstoupíme, vidíme princeznu, jejíž příběh začíná v loži s falešnými hvězdami, zavalené hračkami, které ji nedokážou zabavit. Je to její neposednost, která ji zavede na cestu záhad a objevování. Příběh končí tím, že odjíždí s Králem na putování. Je stále v jeho ochraně, k tomu v ochraně babičky a vydává se na cestu mimo dům, ve kterém vyrostla, odjíždí pod skutečným hvězdným nebem.¹⁵¹

Přestože to není explicitně vysloveno, je jasné, že měl **Ježíš** blízko k přírodě a světu kolem sebe.

Jeho podobenství často obsahovala zvířata a rostliny. Svůj potulný život například přirovnává k životu lišek a ptáků.¹⁵² Sám se do přírody uchyloval, a i celou noc probděl na hoře v modlitbě.¹⁵³ To, že přírodu oceňoval vidíme například na jeho přirovnání polních květin k šatům Šalamouna.¹⁵⁴ Dokázal žasnout a co víc, Ježíš sám byl předmětem úžasu.¹⁵⁵

Podporoval také zvědavost. Kladl lidem často otázky, podněcoval je k přemýšlení a chtěl s nimi trávit čas, přestože měl více vědomostí než oni.¹⁵⁶ Podobně jako Irene toužil být v kontaktu se světem, a především s lidmi.

---

¹⁴⁹ s. 128-129 „She would pay visits to all the flower-nests she knew, remembering each by itself. She would go down on her hands and knees beside one and say: 'Good morning! Are you all smelling very sweet this morning? Good-bye!'“

¹⁵⁰ s. 112 „The princess was so bewildered with astonishment and admiration that she could hardly thank her“, s. 11, 74, 84

¹⁵¹ s. 2, 7, 239

¹⁵² L 9, 58

¹⁵³ L 6, 12

¹⁵⁴ Mt 6, 28–29

¹⁵⁵ např. Mk 6, 2; Mk 9, 15; L 4, 36

¹⁵⁶ např. Mt 20, 32; J 1, 38; L 19, 1–4

6 Curdie

6.1 Horník

Curdie je v příběhu představený jako „malý horník“, sám sebe představuje jako syn Petra horníka.¹⁵⁷

Na horníky je pohlíženo shora. Tento předsudek zastává především Lottie. Curdie sám si uvědomuje svoje nízké postavení. Stydí se vstoupit do domu, kde bydlí princezna a ví, že by mu nedovolili o samotě si s Irene promluvit. Jednou dokonce poznamenává, že skřítky považují horníky za důležitější pro lidi, než skutečně jsou, a proto proti nim kují pikle.¹⁵⁸

Ukáže se ovšem, že horníci jsou pro lidi klíčoví, protože bez nich nemohou pronásledovat skřítky a ani nevědí, kudy vede cesta do dolů. Po Curdieho zásluhách horníky zvou na královskou hostinu a král k nim dočasně ubytuje své služebnictvo, když je princeznin dům zatopený. Následně také pomáhají s odvodněním a opravou domu a prokáží se tak jako nadmíru užiteční.¹⁵⁹

Přestože Curdie pochází z hornické rodiny a bydlí v prostém domku, tak má velmi podporující a stabilní zázemí ve vztahu se svými rodiči. Jeho otec dochází za pastorem a matka má zkušenost s nadpřirozenou ochranou.¹⁶⁰ Princezna péči a moudrost Curdieho maminky přirovnává k té babiččině. Stejně, jako babička upletla nit pro Irene, tak i maminka namotala provázek pro Curdieho, aby se neztratil v dolech – přestože tento provázek nebyl tak spolehlivý jako princeznina nit.¹⁶¹ Je tedy zřetelné, že přestože pochází z hornické rodiny, tak Curdie mnoho svých dobrých vlastností podědil právě po rodičích.

I **Ježíše** obklopovaly předsudky ohledně jeho původu. Když Natanael slyší, že je z Nazareta, tak už dopředu pochybuje o jeho charakteru. A Ježíš si musí jeho respekt získat svým jednáním.¹⁶² Farizeové také Ježíše kritizují a říkají, že z Galileje prorok nepovstane.¹⁶³ Tento předsudek se ale zakládá především na jejich neinformovanosti, ohledně Ježíšova skutečného místa narození.¹⁶⁴

---

¹⁵⁷ s. 34, 36

¹⁵⁸ s. 41, 199, 174, 188, 235

¹⁵⁹ s. 229, 232, 239, 240

¹⁶⁰ s. 226, 227, 50, 187

¹⁶¹ s. 220, 226, 95

¹⁶² J 1, 46

¹⁶³ J 7, 52

¹⁶⁴ srov. MACARTHUR, J. *Evangelium podle Jana*, s. 50. (J 7, 52)

Dobré je si také všimnout, že Ježíš sám nerozlišoval mezi původem lidí a přátelil se s lidmi, které druzí odsuzovali. Jedl s těmi, kteří nedodržovali farizejská nařízení i přestože se tím vystavoval riziku rituálního znečištění a byl za to se svými učedníky kritizován.¹⁶⁵

Ježíš na to nedbal, a dokonce své nejbližší následovníky si nevybírá z velkých učenců, ale například z rybářů.¹⁶⁶

6.2 Kdo se dokáže omluvit, může být princ

Curdie se nenarodil v královské rodině a nevidí babičku, tak jako Irene. Necítí ani nit, díky které ho Irene vyvede ze zajetí. Když mu tedy Irene ukáže babičku a on vidí jen hromadu sena v podkroví, rozzlobí se na ni a obviní ji ze špatného vtipu.¹⁶⁷

Svého vzteku ale lituje a po rozhovoru s maminkou mu dojde, že neměl právo dívku obvinít ze lži, i kdyby hned automaticky nevěřil tomu, co mu princezna říká. Sám se poté s babičkou setká ve spánku, když vyléčí jeho zranění a následně dokáže nahmatat Ireny nit a princeznu díky tomu najít.¹⁶⁸

Curdie vidí svou chybu a velmi toho lituje. Nemá pokoj, dokud se nemůže omluvit a očistit se. A to je natolik ryzí královská vlastnost, že vypravěč prohlásí, že i Curdie by mohl být princem.¹⁶⁹

Ježíš vyzývá k pokání hned na od začátku svého veřejného působení.¹⁷⁰ Zvěstování Božího království a z toho vyplývající změna chování patří k základům jeho učení.

Podle R. Guelicha¹⁷¹ nejde jen o litování a změnu názoru, ale o navrácení se – otočení celé své bytosti k Hospodinu. Odvrácení se od své cesty a naprosté podřízení se Bohu, spojené s vírou v Boží svrchované kralování.

6.3 Chlapec činu

Jednou z Curdieho charakteristik je, že více koná, než mluví. V částech knihy, které jsou především o něm¹⁷² je výrazně méně dialogů. Příběhová linie sleduje hlavně jeho špehování a zápasení se skřítky. Pár rozhovorů vede buď s Irene nebo se svoji matkou. Jeho akčnost

---

¹⁶⁵ srov. CARSON D. A. *Matthew: The Expositor's Bible Commentary*. (Mt 9:10–13)

¹⁶⁶ L 5, 8–11

¹⁶⁷ s. 160, 168, 174–176

¹⁶⁸ s. 183, 184, 188 s. 210, 218

¹⁶⁹ s. 199, 200

¹⁷⁰ Mt 4, 17; Mk 1, 15

¹⁷¹ srov. GUELICH, R. A. *Mark 1-8:26, Volume 34A, Word Biblical Commentary*. (Mk 1:14–15)

¹⁷² s. 45–73, 93–96, 130–149, 182–193, 198–241

vyniká v kontrastu s Irene, jejíž příběh¹⁷³ je vyprávěn hlavně skrze dialogy s Lottie, babičkou, králem a Curdiem.

Curdie dokáže rvát kámen jako tygr a pronásleduje jako chrt. Když bojuje, tak tančí jako vzdušný vír. Do zápasu se vrhá bez přemýšlení a až zpětně lituje, že nebyl strategičtější.¹⁷⁴

Zaměření na skutky převzal možná od své matky, která také mluvila více rukama než ústy.¹⁷⁵

Ježíš uplatňoval ve své službě slova i činy. Vedl s druhými rozhovory, vyprávěl příběhy a také pak podepíral svá slova skutky – uzdravoval, vymítal demony, rozmnožoval jídlo apod.¹⁷⁶

Nestojí pouze o posluchače, ale o následovníky. Učí, že kdo nejen slyší, ale i plní jeho slova, je podoben muži, který buduje základy pro svůj dům na skále.¹⁷⁷ Říká, že kdo ho miluje, bude zachovávat jeho přikázání. Právě skutky jsou projevem spásonosné víry.¹⁷⁸

6.4 Laskavost a obětavost

Na Curdieho skutcích je zajímavé to, že skoro vše, co vykonal, udělal pro někoho jiného. Je milým, laskavým chlapcem a těší se tak velké oblibě u svého okolí. Dokáže si svými skutky rychle získat i uznání a důvěru krále.¹⁷⁹

Zachraňuje princeznu s chůvou a doprovází je domů, tvrdě pracuje, aby mohl své mamince koupit teplou spodničku, kterou si pak přeje jako odměnu, když ho král chce ocenit za jeho služby.¹⁸⁰ Baví ho provokovat Lottie, ale dává si pozor, aby jí neublížil, a i když jím opovrhne, tak jí dvakrát zachrání před skřítky a nechá ji bydlet u nich doma.¹⁸¹ Odmítá pozvání krále do služeb, protože si myslí, že bude užitečnější doma.¹⁸²

Jako kontrast může působit zuřivost, se kterou útočí na skřítky. Jeho zuřivost je ovšem opodstatněná. Když se s nimi utká poprvé, dává si velký pozor, aby žádného nezabil.

---

¹⁷³ s. 1–44, 74–92, 104–129, 150–181, 194–197

¹⁷⁴ s. 62, 210, 212, 215, 217

¹⁷⁵ s. 95 „She never had more to say about it; but the less clever she was with her words, the more clever she was with her hands; and the less his mother said, the more Curdie believed she had to say.“

¹⁷⁶ např. Lk 6, 17–18; Lk 7, 21–22, Lk 18, 1; J 6, 1–13

¹⁷⁷ L 6, 47–48

¹⁷⁸ J 14, 15; J 14, 21–24

¹⁷⁹ s. 35, 43, 50, 174, 234

¹⁸⁰ s. 36, 40, 49, 238

¹⁸¹ s. 40, 45, 216, 240

¹⁸² s. 238

Rozhodnutí skoncovat s královnou skřítků udělá až potom, co ho uvězní a chtějí vyhladovět. Na skřítky útočí mečem až když vniknou do domu princezny, aby ji unesli.¹⁸³

Láska a obětavost leží ve středu **Ježíšova** působení na této zemi. Vidíme to v jeho oběti na kříži.¹⁸⁴ Učí své učedníky: „Kdo nalezne svůj život, ztratí jej; kdo ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.“¹⁸⁵ Lásku k Bohu a k bližnímu prohlašuje za nejvyšší přikázání.¹⁸⁶

Předtím, než se vydává vstříc vlastní smrti, tak své učedníky poučuje o tom, aby se milovali navzájem.¹⁸⁷ Vyzývá je, aby následovali jeho příkladu, když jim umývá nohy a učí je, že láska má být rozpoznávací znak těch, kdo ho následují.¹⁸⁸

Nejvyšší projev lásky je vydání vlastního života pro své přátele.¹⁸⁹ A Ježíš definuje přátele jako ty, kteří činí, co jim přikazuje. Roskovec¹⁹⁰ ve svém komentáři rozvíjí tuto myšlenku dál. Říká, že Kristus svou smrtí udělal přátele i ze svých nepřátel. A že i my činíme skutky lásky z nepřátel přátelé, protože proměňujeme náš vztah k nim.

Tato myšlenka ladí s jinými Ježíšovými slovy o tom, že máme milovat své nepřátelé. Že milováním pouze těch, kteří nás milují nazpátek, nečiníme nic zvláštního.¹⁹¹

Povolání k následování Ježíšovy lásky ale nemá být břemeno. Ježíš vybízí k obětování svého života za přátele v kontextu podobenství o vinné révě. Sebeobětující se láska pramení z přijaté lásky od Krista a je radostným úkolem.¹⁹² Stejně jako Curdie sloužil druhým s radostí.¹⁹³

6.5 Odvaha

Jedním z nejvýraznějších Curdieho rysů je jeho odvaha. Je znám jako jeden z nejstatečnějších horníků. Dělá svou statečností dobrý dojem a vybudoval si u druhých značnou důvěru.¹⁹⁴ Skřítků se nebojí, a to ani po tom, co ho uvězní – ví, že utíkaním před skřítky na sebe člověk jen upozorňuje. Nebojí se riskovat a špehovat na jejich území.¹⁹⁵

---

¹⁸³ s. 215, 139, 190, 211

¹⁸⁴ J 3, 16

¹⁸⁵ Mt 10, 39

¹⁸⁶ Mt 22, 37

¹⁸⁷ J 15, 12

¹⁸⁸ J 13, 35; J 13, 12–15

¹⁸⁹ J 15, 12–14

¹⁹⁰ srov. ROSKOVEC, J. *Evangelium podle Jana*, s. 636–638.

¹⁹¹ Mt 5, 43–48

¹⁹² srov. ROSKOVEC, J. *Evangelium podle Jana*, s. 634–636.

¹⁹³ s. 94

¹⁹⁴ s. 48, 202, 49, 50

¹⁹⁵ s. 36, 189, 38, 95

Jeho odvaha ale není pošetilá. Ví, kdy je lepší ustoupit přesile, a přestože se nebojí skřítků, tak zná nebezpečí dolů a dává si úzkostně pozor, aby nezabloudil. Také se obává královny skřítků, kvůli její botě, která chrání její slabinu.¹⁹⁶

Prostředek, který mu pomáhá proti skřítkům je zpěv a svým rýmováním je mezi skřítky proslavený.¹⁹⁷ Většinou zpívá jednoduché popěvky, které princezna okomentovala jako hrubé, ale skřítkci je nesnáší a utíkají před nimi. Zvláště účinné jsou zcela nové písně, které si Curdie vymýšlí do zásoby a kuje je jako zbraně. Používá je jako prostředek posměchu, ale také jako bojové písně.¹⁹⁸

Ježíš a odvaha – Již rozepsáno v části o Princezně. (viz 5.1.6 Statečnost)

6.6 Bezstarostnost

Ke Curdieho odvaze a sebevědomí patří i notná dávka bezstarostnosti.

Je radostného vzhledu, rád si píská a zpívá, ale zároveň nešaškujte ani není drzý. Přestože si rád občas z někoho utahuje, tak se snaží to činit citlivě.¹⁹⁹ Ze skřítků si nic nedělá a za všech okolností se mu dobře spí a spánek mu svědčí.²⁰⁰ Dokáže se výborně prospat například i když je v zajetí.²⁰¹

Jeho veselá nálada je tak typická, že když se jednou domů vrátí bez zpěvu na rtech, jeho matka hned ví, že je něco špatně.²⁰²

Curdie i **Ježíš** měli naléhavé poslání a oba ho dokázali držet s lehkostí.

Ježíš plakal nad údělem svého lidu.²⁰³ Měl důležitý úkol, uvědomoval si to a byl nekompromisní k těm, kteří se ho od něj snažili odradit.²⁰⁴ Na druhou stranu možná právě významnost jeho povolání mu umožňuje mít srovnané priority a zbytečně nespěchat. Když mu třeba řeknou, že jeho přítel Lazar umírá, tak se za ním vydává až po dvou dnech. „Pane, kdybys byl zde, nebyl by můj bratr umřel,“ vyčítá mu Marta a Marie. On však nejedná podle

---

¹⁹⁶ s. 69, 131, 148

¹⁹⁷ s. 34–35, 40–41, 138–139, 145–147, 158–159, 211, 212, 70

¹⁹⁸ s. 41, 49, 149, 145, 146, 147, 211, 212

¹⁹⁹ s. 36, 39, 45

²⁰⁰ s. 46, 73, 204

²⁰¹ s. 141, 142

²⁰² s. 182

²⁰³ L 19, 41–45

²⁰⁴ Mt 16, 21–23

očekávání druhých, ale koná tak, aby oslavil Otce v nebesích.²⁰⁵ A přesto (nebo možná právě proto) že ví, že ho čeká smrt, tak ve svém životě dává čas hostinám a radovánkám.²⁰⁶

I své následovníky nabádá: „Nedělejte si tedy starost o zítřek; zítřek bude mít své starosti. Každý den má dost vlastního trápení.“²⁰⁷

---

²⁰⁵ J 11, 1–46

²⁰⁶ L 9, 44; Mt 9, 14–15

²⁰⁷ Mt 6, 34

7 Babička

Babička Irene je ve skutečnosti princezninou pra-pra-babičkou. Princezna byla svým otcem pojmenována po ní. V příběhu je o ní mluveno většinou jednoduše jako o babičce. Není obyčejnou starou paní, ale královnou a zároveň velice tajemnou postavou, která se nechává vidět jen od těch, kterým to dovolí a drží nad princeznou Irene nadpřirozeně ochranou ruku.²⁰⁸

7.1 Nadčasovost

Na babičku, zdá se, nefungují běžné zákonitosti času. Vypadá zároveň velmi staře i mladě. Má dlouhé stříbrné vlasy, ale obličej a ruce bez vrásky. Je krásná, vysoká, nehrbí se a pohybuje se překvapivě rychle. O tom, že už toho mnoho zažila, napovídají především moudré oči.²⁰⁹

Sama o sobě říká, že stará je. Příliš stará na to, aby Irene mohla uhodnout její věk, či si ho dokonce pomyslet. V jednu chvíli zmíní, že jí je skoro dva tisíce let.²¹⁰

Snaží se Irene vysvětlit, že pravé stáří nesouvisí se vzhledem. Jeden den se cítí mladá a její vlasy jsou zlaté a vypadá ještě mladší a krásnější. Říká: „lidé jsou tak bláhoví, když si představují, že stáří znamená jen pokřivené tělo, seschlou tvář, slabost a hole, brýle, revmatismus a zapomnětlivost! Je to tak bláhové! Stáří s tím vším nemá nic společného. Správné stáří znamená sílu a krásu, radost a odvahu, jasné oči a silné končetiny bez bolestí.“²¹¹

Janovo evangelium začíná slovy: „Na počátku bylo Slovo, to slovo bylo u Boha, to slovo bylo Bůh“.²¹² Toto „slovo“ označuje **Ježíše** a „počátkem“ není nutně myšlený časový údaj, jako spíše Ježíšovo přebývání v Bohu. Ježíš je sám tím počátkem, Boží věčností, která je plností času samotného.²¹³

A co víc, Ježíš přichází s nabídkou věčného života i pro své následovníky.²¹⁴ Čímž je opět myšlena spíše vztahová kvalita, než časová: „A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“²¹⁵

---

²⁰⁸ s. 13–15, 175

²⁰⁹ s. 11, 13,

²¹⁰ s. 16, 121

²¹¹ s. 93 český překlad (původní text s. 121)

²¹² J 1, 1

²¹³ Pospíšil, C. V. *A slovo se stalo tělem*, s. 48-52.

²¹⁴ J 10, 27–28

²¹⁵ J 17,3

7.2 Svrchovanost

Z chování babičky je jasné, že má značnou autoritu. Nejlépe to lze vidět na její moci rozhodnout, kdo se o ní vůbec dozví a kdo ne. I když princezna už ví o její existenci, tak ji nemůže nalézt, pokud si to stará paní nepřeje. A i v momentě, kdy někdo stojí přímo před ní, tak je zcela na babičce, zda ji uvidí nebo ne.²¹⁶

Sám král si uvědomuje, že s babičkou se může setkat jen, když si to bude sama přát, a nechce za ní jít nepozvaný. Babička na svou autoritu nad králem poukazuje i slovy, že to ona mu musela dát svolení k použití jejího jména pro princeznu Irene.²¹⁷

K tomu babička projevuje různé nadpřirozené schopnosti. Má moc nad tím, zda na ni Irene zapomene nebo ne. Dává pozor na Curdieho na jeho cestě domů a má vědomost o tom, kde přesně se vyskytuje a co dělá, i když je v tu chvíli zavřená s Irene v místnosti. Je schopná léčit a očišťovat, ale i tyto věci koná z vlastního rozhodnutí a ve vlastním čase.²¹⁸

Co se zdá, že je mimo její moc, je lidské rozhodnutí, zda jí bude daný člověk důvěřovat, nebo ne. Když vyzývá, aby ji princezna znovu navštívila, tak říká, že udělá vše pro to, aby k ní princezna opravdu znovu přišla, ale že to ve výsledku bude na malém děvčátku. Jedna z mála věcí o které babička prožije strach je, jestli se Irene rozhodne, že byla stará královna pouhým snem a nebo uvěří, že je skutečná.²¹⁹

O **Ježíšovi** je řečeno, že „učil jako ten, kdo má moc“.²²⁰ S autoritou uzdravuje nemocné a vymítá démony a tuto moc předává i svým učedníkům.²²¹ Na konci Matoušova evangelia říká, že je mu dána veškerá moc na nebi i na zemi a vysílá apoštoly, aby mu získávali další učedníky.²²² Římský setník Ježíšovu zázračnou moc přirovnává k autoritě, kterou má velitel v armádě.²²³ Ježíš svou moc nevyužívá svévolně, ale podřizuje se vůli Boží.²²⁴ A také moc používá a deleguje v závislosti na víře posluchačů.²²⁵

---

²¹⁶ s. 15, 86, 91, 177

²¹⁷ s. 79, 14

²¹⁸ s. 92, 181, 114, 210

²¹⁹ s. 92, 122

²²⁰ Mt 7, 29b

²²¹ Mt 10, 1

²²² Mt 28, 18–20

²²³ Lk 7, 6–9

²²⁴ J 5, 19–20

²²⁵ Mt 13, 58, Lk 17, 6

V Novém Zákoně lze pozorovat rozpor mezi tím, že Bůh vyvoluje, kdo bude mít věčný život, ale zároveň dává člověku svobodnou vůli se rozhodnout. Tento paradox je v církvi předmětem řady sporů a diskuzí od dob církevních otců až do současnosti.²²⁶

Napětí lze cítit i v MacDonaldově textu, kde babička nechává na Irene, jestli se rozhodne v ní uvěřit, nebo ne. To že se strachuje o výsledek může znamenat, že dopředu neví, jak to dopadne, nebo si volí strach prožít, i když ví jak to dopadne. Na druhou stranu se babička sama rozhoduje, kdy se komu ukáže. Také slibuje Irene, že se postará o to, co si o ni Curdie na konci bude myslet. A říká, že nikdy neplete nit, pokud přesně neví pro koho ji plete. Zdá se tedy, že babička má plnou moc nad osudy lidí, ale prožívá s nimi jejich příběh a v mnohém jim dává svobodu a především čas, aby prošli svou cestu.²²⁷

7.3 Péče

Jednou ze základních babiččiných charakteristik je její starostlivost. Hned při prvním setkání s Irene říká, že přestože princezna nemůže mnohým věcem porozumět, tak jedné věci rozumět může, a to je fakt, že babička se přišla o Irene postarat.²²⁸

Toto prohlášení konzistentně dokazuje svým chováním. Otírá Irene slzy a přeje si, aby k ní přišla, když to bude znovu potřebovat. Doprovází ji zpátky k chůvě, když je ztracená a plete ji nitku, která ji k ní vždy dovede.²²⁹ Tuto nit plete přímo pro Irene od chvíle, kdy se přistěhovala do domu a slibuje jí, že vždy když nit princezna chytne, bude ji na oplátku držet na druhé straně.²³⁰

Stará paní projevívá o Irene mnohokrát starost. Když je princezna v nebezpečí, tak se musí držet zpět, aby ji ihned nevysvobodila a nechala ji projít si zkouškou na vlastní pěst. Strach o svoje děti je jediná obava, kterou babička zná.²³¹

Svoji starostlivost projevuje i vůči služebnictvu nebo Curdieho rodině. Maminka Curdieho má zkušenost, ve které ji babička ochránila před pronásledujícími skřítky. Samotného Curdieho uzdravuje svou mastičkou z růží, stejně jako princeznu.²³²

Laskavé srdce královny se projevuje i dávkou shovívavosti. Přestože Irene věcem nerozumí a občas chybuje a neudělá, co jí babička řekne, tak se na ni nezlobí a má pro ni

---

²²⁶ LEVERING, M. *Predestination: Biblical and Theological Paths*, s. 1-8.

²²⁷ s. 176–178

²²⁸ s. 14 'I will explain it all to you when you are older,' the lady went on. 'But you will be able to understand this much now: I came here to take care of you.'

²²⁹ s. 12, 17, 87

²³⁰ s. 116, 119

²³¹ s. 122, 173

²³² s. 120, 186, 89, 210, 221

pochopení. Tuto shovívavost a pochopení se stará královna snaží naučit i Irene v přístupu k druhým lidem.²³³

Ježíše v evangeliích vidíme laskavého i přísného.

Například se zlobí na učedníky a říká jim: „Jak dlouho vás mám ještě snášet?“²³⁴ Farizee nazývá plemenem zmijí,²³⁵ bez obalu mluví o hrozbě věčného trestu a nehasnoucího ohně²³⁶ nebo proklíná fíkovník, protože nemá ovoce.²³⁷

Na druhou stranu je mnohdy pohnut soucitem. Očišťuje a dotýká se malomocných.²³⁸ Přestože chce být sám, tak lituje zástupy, učí je a rozmnoží jídlo, aby se všichni mohli najíst.²³⁹

Babička se vyznačuje více ženskou péčí, kterou Ježíš projevuje například, když k sobě nechává přicházet děti.²⁴⁰ Nebo když se přirovnává ke kvočně shromažďující kuřata pod svá křídla.²⁴¹

7.4 Schopnost očišťovat

Téma opakující se v souvislosti s babičkou je téma očištění. Hned při prvním setkání omývá královna vodou Irenin špinavý, uplakaný obličej, při druhém setkání jí omývá nohy před spaním a později jí nabízí i celou koupel, kterou Irene může využít kdykoliv bude chtít.²⁴²

Kromě běžného umyvadla používá babička jako prostředek očištění své ohniště. Když Irene ze strachu utíká před děsivou kočkou a zablátí se v horách, tak se bojí před babičku pro svůj stav předstoupit. Babička si z toho ale nic nedělá a Irene obejmě, přestože si u toho ušpiní svoje šaty. Vzápětí je vyčistí hořící růží ze svého krbu. Irene samotnou však takto očistit odmítá, protože na princeznu je růže příliš horká a zapálila by ji. Babička ohniště používá k dalším rituálům, například s Ireninou nití, kterou v ohništi čistí a obnovuje. Nebo z plamenů vytahuje bílou noční košili pro Irene.²⁴³

---

²³³ s. 113, 121–122, 177

²³⁴ Mt 17, 17 / Mk 9, 19

²³⁵ Mt 12, 34

²³⁶ Mk 9, 44–49; Mt 25, 30

²³⁷ Mk 11, 13–14

²³⁸ Mk 1, 41

²³⁹ Mk 6, 32–42

²⁴⁰ Mt 19, 14

²⁴¹ L 13, 34

²⁴² s. 13, 90, 115

²⁴³ s. 112–114, 178, 180

Ani vana není běžnou nádobou na vodu. Když do ní princezna nahlédne, vidí jen bezedné noční nebe. Když se do ní ponoří, tak vše ostatní zmizí a vznáší se jakoby v prázdnu, obklopená pouze babiččinou písní. I po koupeli ji tato píseň doprovází a posiluje v těžkých životních momentech. Po takové koupeli se Irene cítí jako nová. Všechny její modřiny a utahanost jsou pryč.²⁴⁴

Ježíš své učedníky také fyzicky očišťuje.²⁴⁵ Při večeři jim omývá nohy, což byla velmi ponižující služba. Jeho počínání není zprvu pochopeno a on musí vysvětlit, že se jedná o symbol, který pochopí později. Učedníci jsou očištěni především jeho slovem,²⁴⁶ které, když je přijato s vírou, jim otvírá vztah k Bohu. K opravdovému očištění dochází v lidském nitru a je možné jej přijmout jen skrze ponižující službu Pána Ježíše.²⁴⁷

O symbolickém významu čistoty Ježíš mluví přímo, když kritizuje farizee: „Nebot' ze srdce vycházejí špatné myšlenky, vraždy, cizoložství, smilství, loupeže, křivá svědectví, urážky. To jsou věci, které člověka znesvěčují; ale jíst neomytýma rukama člověka neznesvěcuje.“²⁴⁸

Tak jako babička přijímá a čistí Irene na úkor vlastního znečištění, tak Ježíš je tím, který nese lidské hříchy, slabosti a nemoci.²⁴⁹

7.5 Symboly

Babičku obklopuje bohatá symbolika spojená se vzhledem, oblečením i místem kde žije a nástroji, které používá. Výše jsem již zmínila například nit nebo vanu. Některé symboly blíže popíšu v této podkapitole.

7.5.1 Ohniště

Krb připomíná kytici hořících červených růží, které hoří mezi křídly dvou stříbrně zářících cherubů. Z ohniště se šíří vůně růží, pro babičku tak typická, že podle ní Irene rozpoznává její přítomnost.

Tyto ohnivé růže fungují jako prostředek očištění. Když jednou růží babička třikrát přejeđe po svých šatech, tak je vyčistí (viz kapitola 7.4 Schopnost očišťovat).²⁵⁰

---

²⁴⁴ s. 179–180

²⁴⁵ J 13,3–8

²⁴⁶ J 15, 3

²⁴⁷ ROSKOVEC, J. *Evangelium podle Jana*, s. 552-560.

²⁴⁸ Mt 15, 19–20

²⁴⁹ J, 1,29; Mt 8, 16–17

²⁵⁰ s. 111–113, 222

7.5.2 Holubice

Babička má na střeše holubník plný převážně bílých ptáků. Ptáci se klaní sobě navzájem a mluví jazykem, kterému Irene nerozumí. Babička je používá jako posly pro různé úkoly a živí se jejich vejci.²⁵¹

Když se princezna baví s králem o babičce a myslí si, že se jí možná o babičce jen zdálo, tak přilétá holubice a sedne si jí do vlasů. Než se holubice dotkne král, tak zmizí v záblesku slunce.

S babiččíným holubem se setkává i Curdieho maminka, když jí pronásledují skřítki a holub a světlo z nebe je zastraší. Holub také přilétne po zaplavení domu, jako důkaz, že babička je v pořádku.²⁵²

Jednou babička použije holubici i pro to, aby seděla a zahřívala klubko niti, kterou utkala pro Irene.²⁵³

7.5.3 Měsíční lampa

Babička je spojována s měsíčním svitem. Když pracuje a měsíční paprsky na ni dopadají, je těžké rozpoznat jejich světlo od jejich stříbrných vlasů. Když je Irene v babiččíně ložnici, tak se jí téměř zdá, že je obklopena skutečným hvězdným nebem.²⁵⁴

Babička vlastní měsíční lampu, která dokáže svítit skrze stěny a jejíž světlo nikdy nevyhasne. Jejím hlavním účelem je vodit holuby zpět domů skrze temnotu noci, ale světlo této lampy jsou schopni vidět i lidé. I když málokdo tomu, co vidí, přikládá důležitost, a náhodný pozorovatel většinou na lampu brzy zapomene.²⁵⁵

V příběhu světlo měsíční lampy několikrát zazáří a pomáhá hrdinům najít jejich cestu. Osvětluje stezku Curdieho rodině, když jdou od zaplaveného domů k sobě do chaty. Světlo nachází osamocenou a ztracenou Irene uprostřed noci a dodává jí potřebnou odvahu vrátit se zpět do domu. Světlo lampy je i dvakrát spojeno s přiletem holuba.²⁵⁶

Kromě schopnosti vést cestu a dodávat odvahu je o lampě také řečeno, že kdyby zhasla, tak celá babiččina ložnice přestane vypadat honosně a místo ní by Irene viděla jen podkrovní místnost plnou slámy.²⁵⁷

---

²⁵¹ s. 88, 91

²⁵² s. 186–7, 236

²⁵³ s. 116

²⁵⁴ s. 86, 111

²⁵⁵ s. 90–91, 115

²⁵⁶ s. 108, 204, 237, 186-187

²⁵⁷ s. 91

Některé babiččiny symboly jsou totožné s obrazy v Bibli. Její krb je popsán stejně jako schrána úmluvy.²⁵⁸ A mezi křídly, kde podle Bible spočívala Boží přítomnost, hoří v babiččině krbu ohniště z růží.

Bílá holubice připomíná Ducha Svatého, sestupujícího z nebe na Ježíše.²⁵⁹ Holubi ale také mohou odkazovat na anděly, kteří jsou Božími služebníky a posly.²⁶⁰

Ježíšův samotný život a učení jsou propojené s mnoha symboly a obrazy. On sám je takovým obrazem. V evangeliu podle Jana sám sebe přirovnává ke chlebu, živé vodě, dobrému pastýři nebo k cestě.²⁶¹ Stejně jako babička je vyobrazována se světlem, Ježíš o sobě říká: „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.“²⁶²

Svými činy odkazuje na slova proroků. Když například před svou smrtí vjíždí do Jeruzaléma, vybírá si jet na oslátku.²⁶³ Tím se odvolává na proroka Zachariáše.²⁶⁴ Značí svým příjezdem nový věk, který ale nepřijde skrze vítězného válečného vojevůdce, ale trpícího služebníka. Zároveň je vítán prostřenými plášti a zelenými ratolestmi, které jsou předzvěstí jeho finálního vítězství.²⁶⁵

Je nazván beránkem Božím,²⁶⁶ což je pravděpodobně opět odkaz na Starozákonní texty. Může být například obrazem paschálního beránka, nebo berana, kterého Bůh obstaral jako náhradní oběť místo Izáka.²⁶⁷

Oproti babičce, která je obklopena symbolickými předměty, které slouží jako prostředky pro její konání, tak v evangeliích jsou různé metafory a tituly použity pro osvětlení samotného Ježíše a pro lepší pochopení jeho identity. Ježíš je samotným prostředníkem, skrze kterého se zjevuje Bůh a my skrze něj přicházíme k Bohu.²⁶⁸ Před svým odchodem pak ustanovuje Večeři Páně, která odkazuje k němu samotnému, k jeho dílu a je znamením nové smlouvy mezi Bohem a lidmi.²⁶⁹

---

²⁵⁸ Ex 25, 10–22

²⁵⁹ Mt 3,16; Mk 1,10

²⁶⁰ např. Mt 4,11; Lk 22, 43, Mt 28, 1–3

²⁶¹ J 6, 35; 7,37–39; 8, 12; 10, 14; 14, 6

²⁶² J 8, 12b

²⁶³ Mk 11, 7–10

²⁶⁴ Za 9, 9

²⁶⁵ POKORNÝ, P. *Evangelium podle Marka*, s. 198–200.

²⁶⁶ J1, 29

²⁶⁷ ROSKOVEC, J. *Evangelium podle Jana*, s. 81–82.

²⁶⁸ J 14, 6–9

²⁶⁹ Mk 14, 22–25

8 Skřítkové

Skřítkové žijí v podzemních jeskyních a jsou nazýváni také trpaslíky, pidimužíky, nebo démony. Podle pověsti byli dříve lidmi, ale kvůli příliš vysokým daním, či nespravedlivě přísným zákonům, zmizeli z povrchu zemského a je teď vzácností je zahlédnout. Vychází ven jenom v noci, a to v nepřístupných horských oblastech.²⁷⁰

V knize jmenovitě potkáváme pouze jednu běžnou a jednu královskou skřítkčí rodinu, která se skládá z krále, královny a korunního prince. Všichni zmínění skřítkové vykazují v příběhu velmi podobné rysy, zpracovávám je proto jako kolektivní postavu.²⁷¹

8.1 Pýcha

Výrazným skřítkčím rysem je vysoké mínění, které o sobě mají. Jsou pyšní na svoji sílu a vychytralost. Neustále se srovnávají se „slunečními lidmi“, o kterých si myslí, že jsou hloupější než oni a velmi je podceňují. Holedbají se vytríbenějšími city a smysly, používají nabubřelou řeč a dokáží vidět svět jen z vlastní perspektivy.²⁷²

Curdieho matka jejich domýšlivost hodnotí slovy, že na jejím dvoře je nejpyšnější kohout také ten nejmenší.²⁷³

Nafukují vlastní sebeobraz do takových měřítek, že jim to zkresluje vidění reality. Namlouvají si, že důvod, proč ještě neovládli území lidí je ten, že o to skutečně nestojí. Vnímají se jako oběť útlaku a svoje úskoky vůči lidem považují za oprávněné.²⁷⁴

Velmi jim záleží na správném dojmu a nepřipouští si slabost. Dychtivě útočí na princeznin dům v touze se proslavit, jsou hrdí patrioti a zakazují si mluvit o věcech, které by mohly vrhat špatné světlo na jejich zemi a národ.²⁷⁵

Je to ale právě jejich ješitnost, která je činí zranitelnými. Jejich největší slabinou jsou citlivé nohy, ale odmítají nosit boty, protože to není v módě. Prohlašují, že lidé nosí boty jen proto, že nesnesou pohled na svoje vlastní prsty – sami totiž prsty na nohou nemají a považují je za ohyzdné. Paradoxně nejvíce kritizuje prsty skřítkčí královna, která výjimečně prsty na nohou má a úzkostně střeží, aby na to nikdo nepřišel. Nosí boty a prohlašuje to za

---

²⁷⁰ s. 2–4, (český překlad s. 8), 182, 201

²⁷¹ s. 59–61, s 134–135

²⁷² s. 52–53, 60, 67, 69, 137

²⁷³ s. 191

²⁷⁴ s. 144–5, 67

²⁷⁵ s. 107, 60

svoje královské privilegium. Všechny argumenty se točí kolem prestiže, a nikdo nepomyslí na to, že bez bot je nejcitlivější část jejich těla úplně nechráněná.²⁷⁶

Ježíš pronáší slova o tom, že „kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“²⁷⁷

Tato slova odkazují na text knihy Přísloví,²⁷⁸ který nabádá k tomu, aby se člověk nepovyšoval před králem, že král ho sám pozve dopředu a vyvýší ho. John Nolland ve svém komentáři poukazuje na to, že Ježíš toto přísloví zobecňuje a dává roli krále Bohu. Bůh je ten, který neodmítne pokorného, který si uvědomuje svoji malost. Lidé si často připadají důležití a ohání se svými právy, ale přední místa na hostině stejně ve finále rozdává její pořadatel.²⁷⁹

Podobný příběh je i v Lukášovi,²⁸⁰ kde Ježíš vyzdvihuje celníka, který si uvědomuje svoji vinu a ani nevzhledne oči k Bohu, oproti samospravedlivému farizeovi, který opovrhne druhými. V Ježíšově době byli farizeové vážení a celníci odsuzováni. Ježíš říká, že právě celník přišel domů ospravedlněný. Přestože farizeus se modlil technicky správně, je odsouzen za své povyšování se nad druhé.²⁸¹

Nolland také dává příběh do souvislosti s následující pasáží biblického textu, kde Ježíš vyzdvihuje děti a jejich schopnost přijímat Boží království.²⁸² Celník se více podobá dítěti, které si uvědomuje svou závislost na rodiči a má otevřené ruce, aby přijímalo, oproti soběstačnému farizeovi.²⁸³

8.2 Škodolibost

Skřítci jsou velmi krutí, i když mají dost lidskosti, aby nebyli krutí pro krutost samotnou. S tímto tvrzením ovšem ostatní postavy příběhu polemizují a pozorují, že někteří skřítci jsou opravdu škodolibí čistě pro zábavu.²⁸⁴

Skřítci nesnáší „sluneční lidi“ a jednou z hlavních povinností krále skřítků je vymýšlet záludnosti proti nim, ničit je a parazitovat na nich. Ze všeho nejvíce si hýčkají svoji zášť vůči všem potomkům krále. V dolech přepadávají horníky a považují se za jejich přirozené

---

²⁷⁶ s. 54–55, s. 134–5. s. 148, 207

²⁷⁷ L 14, 11

²⁷⁸ Př 25, 6–7

²⁷⁹ srov NOLLAND, J. *Luke 9:21–18:34, Volume 35b, Word Biblical Commentary*. (L 14, 7–11)

²⁸⁰ L 18, 10–14

²⁸¹ srov NOLLAND, J. *Luke 9:21–18:34, Volume 35b, Word Biblical Commentary*. (Lk 18, 10–14)

²⁸² L 18, 15–18

²⁸³ srov NOLLAND, J. *Luke 9:21–18:34, Volume 35b, Word Biblical Commentary*. (Lk 18, 9–30)

²⁸⁴ s. 4, 191

nepřátele. Když chytanou Curdieho, tak ho chtějí vyhladovět a dát ho za potravu svým zvířatům.²⁸⁵

K tomu nedokážou druhému přát dobro a jsou velmi závistiví a žárliví. Nemohou například vystát zpěv, zejména nově vymyšlených písních. Jako důvod je udáno to, že sami dokáží jen krákat a nejsou schopní vymýšlet vlastní popěvky.²⁸⁶

Svoje vtípky obracejí i vůči sobě. Nejen, že se smějí lidem, ale zesměšňují se mezi sebou navzájem.²⁸⁷

Nejlaskavěji ze skřítků působí paradoxně jejich král. Přestože také škodí, tak měl za první manželku „sluneční ženu“, kterou velmi miloval. A například při útoku na dům princezny vyloženě nařizuje, aby skřítkci nikoho nezabíjeli. S nejošydnějšími nápady přichází spíše jeho nová žena.²⁸⁸

Skřítkovské záškodnictví se ve finále obrací proti nim, když je z podzemí vyplaví voda, kterou chystali na zaplavení dolů.²⁸⁹

Ježíš škodolibost a závist odsuzuje.²⁹⁰ Ten, kdo se hněvá a snižuje nebo zatracuje svého bratra, má být vydán soudu. Smířit se může s Bohem je ten, kdo se první smíří se svým bratrem.²⁹¹

Výmluvně to Ježíš formuluje příkazem: „Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují, abyste byli syny nebeského Otce; protože on dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé.“²⁹²

V kontrastu ke skřítkčí škodolibosti je Curdieho obětavost. (Viz kap 5.2.4 Laskavost a obětavost).

8.3 Odolnost a vychytralost

Přes všechny špatné vlastnosti, kterými skřítkci oplývají, se jim nedá upřít i několik kvalit. Je jim přiznáno, že jsou velmi vychytralí a stejně tak silní.²⁹³

---

²⁸⁵ s. 129, 5, 48, 135, 143–4

²⁸⁶ s. 34, 39

²⁸⁷ s. 33, 135

²⁸⁸ s. 212, 54

²⁸⁹ s. 237

²⁹⁰ Mk 7, 21–22

²⁹¹ Mt 5, 21–24

²⁹² Mt 5, 44–45

²⁹³ s. 3, 37, 5

Říkají o sobě, že jsou silní jako hora. Přestože je oslabují jejich křehké nohy, tak mají tvrdou hlavu a jsou tak velmi odolní. Vydrží týden bez jídla a dožívají se velmi vysokého věku.²⁹⁴

V evangeliích není kladen důraz na fyzické schopnosti člověka. Přesto Ježíš svou úctu k lidskému tělu ukazuje například tím, že uzdravuje nemocné.²⁹⁵

Co se týče vychytralosti, říká „„Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské.““²⁹⁶ Mrázek do tohoto pojmu zahrnuje každého, kdo nemá vlastní duchovní bohatství. Klíčovým poselstvím tohoto verše není vyzdvižení hlouposti, ale že požehnání (neboli štěstí) člověka nepřichází z vlastních duchovních schopností, ale od Boha.²⁹⁷

8.4 Nenasytnost

Skřítci chtějí mít všechno, co mají i ostatní. A chtějí vždycky víc. V příběhu je příklad jejich nenasytnosti, který se pro skřítky stane fatální. Při úprku z královského domu jim dá vrchní číšník ochutnat víno ze sudů a oni nedokáží odolat a chtějí stále víc a víc – což je na jejich úprku zdrží a jsou dostiženi Curdiem.

Jejich nenasytnost se projevuje i lačností vůči světu lidí, přestože jím pohrdají.²⁹⁸

Ježíš naopak vyzdvihuje štědrost. Dává za příklad chudou vdovu, která do chrámové pokladny nepřispěla sice mnoho, ale bylo to z jejího nedostatku.²⁹⁹ Dávat máme bez starosti o náš vlastní prospěch. „Ať pravice neví, co dělá levice,“ říká Ježíš.³⁰⁰

A taková štědrost vychází především z Boží štědrosti vůči nám. „Zdarma jste dostali, zdarma dejte.“³⁰¹

8.5 Schopnost proměny

Skřítkové mají jednu zvláštní a důležitou schopnost, a to je schopnost proměny.

Podle legendy vznikli právě takovou proměnou. Původně byli lidmi, ale pobytem v zimě, vlhku a tmě se postupně deformovali do ohyzdných a groteskních forem.³⁰²

---

²⁹⁴ s. 52, 53, 143, 55

²⁹⁵ např. Mt 8, 2–3

²⁹⁶ Mt 5, 3

²⁹⁷ srov. MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše*, s. 55–56.

²⁹⁸ s. 214–215, 144–145

²⁹⁹ Lk 21, 1–4

³⁰⁰ Mt 6, 1–4

³⁰¹ Mt 10, 8

³⁰² s. 4

Společně s nimi v podzemí prošla proměnou i jejich zvířata. V příběhu narazíme například na kočku s nohama dlouhýma jako kůň nebo na vlka s obří kulatou hlavou. Vypadá to, že sdíleným osudem se k sobě skřítkci se zvířaty přiblížili. Zvířata nabrala některé lidské rysy a skřítkci zase ty zvířecí, což v obou případech vypůsobilo zvrácený a směšný výsledek.³⁰³

Nadějí ovšem zůstalo, že i přes všechny tyto proměny je tu schopnost se formovat zpět. Po tom, co jsou na konci příběhu skřítkci rozprašeni a většina přeživších uprchne, tak někteří zůstanou v království a pobytem na slunci postupně zjihnou, lebka jim změkne a spolu s ní i jejich srdce. Nohy jim naopak ztvrdnou a postupně se spřátelí s obyvateli hory, a dokonce i s horníky.³⁰⁴

Ježíš sám nemluví o tělesné proměně, ale ve své promluvě s Nikodémem³⁰⁵ zdůrazňuje potřebu nového narození. Toto narození není tělesné, ale je to narození „shora“.³⁰⁶ Je od Boha a věřící s ním obdrží věčný život.

V Ezechielovi je pak přímo použita metafora výměny kamenného srdce za srdce z masa.³⁰⁷ Nové srdce je darem. Souvisí s očištěním, novou životní etapou, návratem do své vlasti, poslušností Bohu, a hlavně s obnovením vztahu k Bohu.³⁰⁸

Ježíšovi následovníci popisují podobnou proměnu, která přichází s vírou v Krista a s poslušností vůči jeho nařízením. Je to jako být nové stvoření nebo jako obléknout si nového člověka, stvořeného k Božímu obrazu.³⁰⁹

---

³⁰³ s. 106, 97, 100–101

³⁰⁴ s. 241

³⁰⁵ J 3, 1–8

³⁰⁶ srov. MACARTHUR, J. *Evangelium podle Jana*, s. 24–25.

³⁰⁷ Ez 11, 19–20; Ez 36, 25–28

³⁰⁸ srov. BLENKINSOPP, J. *Ezekiel: Interpretation*. (Ez 36, 16–38)

³⁰⁹ 2 Kor 5, 17; Ef 4, 23–24

Závěr

Skrze vzájemné osvětlení Ježíše a postav z knihy *Princezna a skřítkci* se mi podařily nastínit některé Ježíšovy rysy a části jeho učení, které se v MacDonaldově příběhu objevují.

Kladné postavy v mnohém odrážejí Krista a jeho učení. A to především svým zaměřením na ctnostné chování, jako je dodržování slibů, pravdomluvnost, statečnost, láska, pokora a obětavost. Postava babičky je Kristu nejpodobnější, protože odráží také jeho nadčasovost, svrchovanost a schopnost nadpřirozeně léčit a očišťovat. To že autor zřejmě čerpá přímo z biblických zdrojů jde nejlépe vidět na některých symbolech obklopujících babičku, jako je schrána úmluvy nebo holubice. Skřítkové, jako záporná postava, jsou naopak skoro vždy v protikladu s Ježíšovým učením. Jsou pyšní, nenasytí a škodolibí.

Skrze srovnání evangelií a postav z beletristického vyprávění bylo možné se ptát na Ježíše z nového pohledu. Vycházet z předporozumění, které nám nabízí MacDonaldův příběh a toto předporozumění zkoumat. To, zda z tohoto přístupu vznikl nějaký neotřelý pohled na Krista, myslím, závisí individuálně na každém čtenáři, protože každý může zkoumat novost jen na základě toho, s čím se sám dosud setkal.

Osobně vnímám za podnětnou například otázku po Ježíšově bezstarostnosti. Nebral svůj úkol na lehkou váhu, a přesto často konal s lehkostí a přisuzoval závažnost jiným věcem, než bychom přisoudili my. Skrze postavu Curdieho je možné nahlédnout, jak Ježíš konal zároveň zcela vážně a zároveň s nadhledem. Zajímavá může být také otázka po Ježíšových darech. Tato otázka by šla rozebrat ještě širěji, než je v této práci. Například důkladněji rozepsat jaký typ darů Ježíš za svého života dostává, od koho jsou a jak s nimi dále nakládá. Podobně je to i s otázkou Kristova úžasu, zvědavosti a blízkosti přírodě. Nakonec – důležitost s jakou v příběhu vysvítá vztahování se k vyšší autoritě, může osvětlit, jak konsistentní a opakující se je linie Ježíšova podřízení a závislost na Bohu v evangeliích. Vše, co přijal, dává ve službě dál. Je plně vydaný a přesto (proto) vše vlastní.

Velmi často opakujícím se tématem je otázka důvěrování a přijímání svého postavení a identity od vyšší autority. Tento postoj důvěry a otevřenosti vidíme především u Irene, která si uvědomuje svá omezení, která má jako dítě, a naprosto přirozeně odvozuje své postavení a moc od vyšší autority, kterou je král a babička. Některá témata jsou v charakteristice postav naznačená a otevřená pro další možné zkoumání. Jako například otázka původu lidí, dobra a zla. Především zajímavý je MacDonaldův popis zla. Naznačuje, že skřítkci možná neodešli do podzemí úplně vlastní vinou a že jsou vlastně lidmi, kteří mají možnost se formovat zpět do lidské podoby a žít běžným způsobem. Dalším tématem, které je možné rozvinout, je téma predestinace a víry u otázky babiččiny svrchovanosti.

Přestože je ve zkoumaném textu mnoho odkazů na evangelijní zvěst, tak je kniha *Princezna a skřítkci* stále pohádkou. Výsledkem výzkumu není přehled MacDonaldovy

teologie, ale pouze načrtnutí některých témat. Aby bylo možné z knihy rekonstruovat kompletnější teologické pohledy by bylo třeba při analýze postupovat jiným způsobem a přímo se zaměřit na jednotlivá teologická témata. Je ale otázkou, zda by takový přístup dosáhl nějakého výsledku. Důvodem je bohatý metaforický jazyk pohádky, který lze vykládat mnoha způsoby. Právě to může být výhoda i nevýhoda příběhů. Předmět není držen příliš pevně – je zde mnoho prostoru pro tajemství a fantazii, zároveň je máloco přesně definované a uchopitelné. MacDonald sám tvrdí, že skutečně umělecké dílo musí znamenat mnoho věcí. Čím pravdivější umění je, tím víc věcí znamená, nehledě na to, jestli je zamýšlel sám autor nebo ne.³¹⁰ Moje analýza postav z knihy *Princezna a skřítki* a jejich srovnání s postavou a učením Ježíše se tedy připojuje k pokusům hledat hlubší význam v této pohádce a doufám, že bude povzbuzením pro další nechat na sebe působit kouzlo příběhů a zabývat se otázkami, které přináší.

---

³¹⁰ Srov. MACDONALD, *The Fantastic Imagination*.

BIBLIOGRAFIE

Analyzovaný text:

MACDONALD, G. *The Princess and The Goblin*. Vyd. 31. London: Puffin Books, 1996. ISBN 978-0-14036-746-1.

MACDONALD, G. *Princezna a skřítki*. Praha: Albatros, 2001. ISBN 80-00-00958-7.

Biblický text:

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad. 14. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005. ISBN 978-80-85810-40-0.

Literatura:

BLENKINSOPP, J. *Ezekiel: Interpretation – A Bible Commentary for Teaching and Preaching*. Pbk. ed. Louisville, Ky.: Westminster John Knox Press, 2012. ISBN 978-1-61164-173-8.

CARSON, D. A. *Matthew: The Expositor's Bible Commentary*. Epub edition. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 2010. ISBN 978-0-310-53198-2.

DEARBORN, K. *Baptized Imagination: The Theology of George MacDonald*. Aldershot, England; Burlington, VT: Ashgate Publishing, 2006. ISBN 978-0-7546-5516-9.

GIBELLINI, R. *Teologické směry 20. století*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7195-177-3.

GUELICH, R. A. *Mark 1-8:26, Volume 34A, Word Biblical Commentary*. Epub edition. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 2018. ISBN 978-0-310-58837-5.

HOŠEK, P. (ed.) *Duchovní rozměr fenoménu Foglar*. Praha: Dingir, 2018. ISBN 978-80-86779-48-5.

HOŠEK, P. *Evangelium podle Bohumila Hrabala*. Brno: Nakladatelství Centrum pro studium demokracie a kultury, 2024. ISBN 978-80-7325-581-7.

HOŠEK, P. *Kouzlo vyprávění*. Praha: Návrat domů, 2013. ISBN 978-80-7255-293-1.

HOŠEK, P. *Sloužím Tajnému ohni: duchovní zdroje literární tvorby J. R. R. Tolkiena*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-499-5.

HOŠEK, P. *Ve víru Velkého tance: duchovní zkušenost přítomná v literárním díle C. S. Lewis*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-525-1.

L'ENGLE, M. George MacDonald: Nourishment for a Private World. In Philip Yancey (ed.), *Reality and the vision*. s. 111–121. Dallas and London: Word Publishing. 1990. ISBN 9780849906817.

LEVERING, M. *Predestination: Biblical and Theological Paths*. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-960452-4.

LEWIS, C. S. *An Experiment in Criticism*. US: HarperOne, 2014. ISBN 978-0-06-231371-3.

LEWIS, Geroge MacDonald: *An Anthology*. London: Geoffrey Bles: The Centenary Press, 1946.

LEWIS, C. S. *Zaskočen radostí: podoba mého dřívějšího života*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. ISBN 978-80-85795-07-3.

MACARTHUR, J. *Evangelium podle Jana: Komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2012. ISBN 978-80-904378-8-3.

MACDONALD, G. *Fantastic Imagination*. UK: Read & Co. Great Essays, 2020. ISBN 978-1-5287-1762-5.

MACDONALD, G. *Lilith*. Praha: Aurora, 2001. ISBN 978-80-7299-009-2.

MACDONALD, G. *The Princess and Curdie*. UK: Puffin Books, 1996. ISBN 978-0-14-036762-1.

MACDONALD, G. KING, S. PIERCE, J. B. *The Princess and the Goblin and Other Fairy Tales*. Peterborough (Ont.): Broadview press, 2014. ISBN 9781554810079.

MACDONALD, G. *Snílci: Pohádková romance*. Praha: Volvox Globator, 2012. ISBN 978-80-7207-871-4.

MACDONALD, Greville. CHESTERTON, G. K. *George MacDonald and his wife*. 2. vyd. London: George Allen & Unwin Ltd. 1924. ISBN 978-1684227297.

MAREČEK, P. *Evangelium podle Lukáše: Český ekumenický komentář k Novému zákonu*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK s Českou biblickou společností, 2018. ISBN 978-80-7545-065-4.

MCCULLOCH, F. 'A strange race of beings': *undermining innocence in The Princess and the Goblin*. In *Scottish Studies Review*, vol. 7, č. 1, jaro 2006, s. 53.

MRÁZEK, J. *Evangelium podle Matouše: Český ekumenický komentář k Novému zákonu*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK s Českou biblickou společností, 2011. ISBN 978-80-87287-44-6.

NOLLAND, J. *Luke 9:21–18:34, Volume 35b, Word Biblical Commentary*. Epub edition. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 2018. ISBN 978-0-310-58856-6.

POKORNÝ, P. *Evangelium podle Marka: Český ekumenický komentář k Novému zákonu*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK s Českou biblickou společností, 2016. ISBN 978-80-7545-007-4.

POSPÍŠIL, C. V. *A Slovo se stalo tělem: óda na radost z víry v prologu Janova evangelia (Jan 1,1-18)*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2022. ISBN 978-80-7566-290-3.

REIS, R. H. *George MacDonald: Twayne's English authors series*. Svazek 119. New York: Twayne Publishers, 1972. ISBN 978-0-80571-356-5.

ROSKOVEC, J. *Evangelium podle Jana: Český ekumenický komentář k Novému zákonu*. Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK s Českou biblickou společností, 2020. ISBN 978-80-87287-72-9.

TOLKIEN, J. R. R. On Fairy Stories. In SAYERS, D. L. (ed.) *Essays Presented to Charles Williams*, Grand Rapids, Mich: Eerdmans, 1966. ISBN 978-0-8028-1117-2.

VRÁNA, K. Experiment křesťanství. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-146-6 60.

Webster's New World college dictionary. 4th ed. New York: Macmillan, 1999. ISBN 978-0028631196.

WILLIS, L. *Born Again: The Metamorphosis of Irene in George MacDonald's "The Princess and the Goblin"*. In *Scottish Literary Journal*; Aberdeen Vol. 12, č. 1, May 1, 1985, s. 24-39.

Internetové zdroje:

MERGLESKY, N. L. *Getting Lost in The Princess and the Goblin* [cit. 10. 4. 2024]. In *North Wind: A Journal of George MacDonald Studies*: Vol. 29, č. 3. 2010. Dostupné na WWW: <<http://digitalcommons.snc.edu/northwind/vol29/iss1/3>>

PHILIPS, M. *George MacDonald* [online]. The Works of George MacDonald [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné na WWW: <<https://www.worksofmacdonald.com/about/overview>>.

RICOEUR, P. Mýtus a jeho filosofická interpretace. In *Reflexe* 04. Praha: OIKOYMENH, 1990. Dostupné na WWW: <https://www.reflexe.cz/Reflexe_04/html>